

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

PODPORA KOMUNITNÍ PRÁCE V TANZANII

Bakalářská práce

Studijní program

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Autor: Hana Rybová

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Tkadlčíková

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci 24. 4. 2023

Hana Rybová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce, paní Mgr. Lence Tkadlčíkové za její obětavé a vstřícné vedení v průběhu psaní práce. Jsem vděčná za připomínky, trpělivost a zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytla. Poděkování také patří celé mé rodině, za podporu ve studiu. A především mým kamarádům, kteří mě podporovali a drželi při rozumu. DĚKUJI!

Obsah

Úvod.....	9
1 Představení tématu	11
1.1 Vymezení pojmů	11
1.2 Popis výchozího stavu.....	11
1.3 Cíle práce	11
2 Rešerše	13
3 Teorie a metody sociální práce	17
3.1 Paradigmata v sociální práci	17
3.2 Metody sociální práce	18
3.3 Principy sociální práce	20
3.4 Teorie, přístupy a techniky sociální práce	22
3.5 Etické pojetí	24
4 Sociální politika a legislativa	27
4.1 Diskriminace	27
4.2 Genderová nerovnost	28
4.3 Sociální zabezpečení a ochrana.....	29
4.4 Další faktory.....	30
4.4.1 Fyzické a sexuální násilí	30
4.4.2 Brzká mateřství a dětské sňatky.....	31
4.4.3 Vzdělávání dívek	32
5 Analýza potřeby	37
5.1 Příčiny problému a jeho důsledky a dopady	39
5.2 Cílová skupina.....	40
5.3 Specifikace stakeholderů.....	40
5.4 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu	40
5.5 Příklady řešení dané problematiky v ČR	41
5.6 Závěr analýzy	43
6 Projekt	45
6.1 Cíl/e projektu – splňující podmínky SMART, případně jinou uznávanou formu stanovení cílů	45
6.2 Analýza potřeb cílové skupiny.....	45
6.2.1 Přímá cílová skupina	46
6.2.2 Nepřímá cílová skupina	47
6.3 Terénní průzkum projektu.....	48
6.4 Klíčové aktivity projektu.....	49
6.4.1 Vytvoření workshopu na podporu empowermentu žen skrze participaci ve fotbalovém týmu	49

6.4.2 Zajištění dobrovolníků, prostoru, financí na pomůcky a také získat zájem dívek	49
6.4.3 Úvodní představení cíle workshopu, k čemu to může být nápomocné a přestavení témat, kterým se workshop bude věnovat	50
6.4.4 Jednotlivá témata workshopu	50
6.4.5 Vytvoření internetových stránek pro dívky	57
6.4.6 Evaluace	57
6.5 Indikátory splnění klíčových aktivit projektu	58
6.6 Management rizik projektu	59
6.6.1 Nepřijetí projektu společností	59
6.6.2 Kulturní neporozumění	60
6.6.3 Jazyková bariéra	60
6.6.4 Nízká motivace dívek	60
6.6.5 Nedostatečná propagace	61
6.6.6 Strach ze změny	61
6.6.7 Nedostatek zdrojů a informací k tématům	61
6.7 Výstupy a výsledky projektu	62
6.8 Popis přidané hodnoty projektu	63
6.9 Harmonogram – Ganttův diagram	64
6.10 Rozpočet projektu	65
6.11 Logframe projektu	67
Závěr	71
Bibliografie	73
Seznam obrázků	79
Anotace	81

Úvod

Cílem absolventské práce je **zmapovat a identifikovat fungování ženského empowermentu v rámci komunity na Zanzibaru**. Zanzibar je souostroví které patří k Tanzanii. Je ovšem z části autonomní a má vlastní vládu. Ráda bych v první části bakalářské práce představila, co vlastně komunita a komunitní práce znamená, jelikož je komunita v Tanzanii chápána odlišně než u nás. V Tanzanii jsou za komunity považovány místní kmeny a často i celé vesnice, či větší území. Jako cílovou skupinu své závěrečné práce jsem zvolila ženy, které jsou v mnoha oblastech vnímány jako nerovné mužům a velmi často tomu také odpovídají jejich podmínky pro život a pracovní či vzdělávací příležitosti. Genderová rovnost je také jedním z cílů Udržitelného rozvoje (SDGs). Rozhodla jsem se zaměřit se na rozvoj místní komunity prostřednictvím podpory empowermentu žen a participace ve fotbalových ženských týmech. Fotbal může být jednou z cest vedoucí k empowermentu a také možnost jak vybočit se zafetého kruhu, jako je brzké mateřství, sňatek a rodinný život.

Průběžně se tedy budu věnovat empowermentu, participace a pojetí této problematiky z pohledu feministického přístupu v sociální práci. Součástí bude etický, legislativní kontext a také část věnovaná tanzanské sociální politice.

Cílem projektu je **zvýšení empowermentu dívek pomocí participace v ženském fotbalovém týmu**. Projekt je tedy zaměřen na dílčí aktivity, které by mohly přispět k empowermentu dívek, jako je soběstačnost, prevence bezmoci a aktivity zaměřené na budování self-identity.

Postupně je v projektu provedena analýza, ve které se zabývám vztahem společnosti a dívek ve fotbale a na to následuje analýza projektu, která zkoumá možnosti, které ženy mají ohledně soběstačnosti a empowermentu.

V následujících kapitolách představím postupně jednotlivé části projektu. V klíčových aktivitách jsou charakterizovány jednotlivé aktivity, které jsou potřeba pro realizaci a dosažení cíle projektu. Pomocí dílčích činností, jako je například posílení soběstačnosti a budování self-identity dívek, bude v projektu usilováno právě o zvýšení empowermentu u dívek z fotbalového týmu PDS Princess.

Ganttův diagram představí harmonogram projektu na celých 6 měsících. Projekt bude realizován i během fotbalové ligy, které se dívky účastní. Jedná se o Zanzibar Premier League (národní úroveň). Výherci této ligy dále reprezentují Zanzibar v CAF Women Champions League 2023 (úroveň afrického kontinentu).

Předpokládaná rizika, jsou obsahem další kapitoly a také logramu, ve kterém jsou identifikovány také identifikátory, výstupy a výsledky projektu. Rozpočet je úzce spojen s každou kapitolou. Ceny a finanční náklady jsou upraveny dle podmínek Zanzibaru. O každé ceně proběhla minimálně psaná korespondence s ředitelem organizace, aby ceny odpovídaly aktuálním cenám.

K práci mě inspirovala tříměsíční praxe na Zanzibaru, kde jsem měla možnost zapojit se a poznat místní komunitu. Zároveň organizace ve které jsem praxi trávila, založila v srpnu 2022 dívčí fotbalový tým. Díky této příležitosti jsem mohla o něco blíže proniknout do vnímání ženského fotbalu v Tanzanii a také více poznat problémy spojené právě s diskriminací, nedostatečným empowermentem a nerovným postavením žen ve společnosti.

Fotbal je v Tanzanii stále vnímán jako ryze mužský sport, jelikož role ženy je stanovena jako matka a žena v domácnost. Ovšem v posledních letech se situace postupně mění a žen věnujících se fotbalu je stále více. V samotné Tanzanii jsou již minimálně dva národní týmy, které jsou částí společností uznávány a respektovány. Simba Queens SC a Yanga Princess SC jsou považovány za týmy, které mladým slečnám otevírají možnost v budoucnu hrát fotbal i na světové úrovni. Cílem malých fotbalových týmu, je dostat své svěřenkyně do těchto národních týmů. Velkým oříškem je hledání sponzorů pro ženské fotbalové týmy, právě kvůli roli žen ve společnosti.

Ve své práci bych tedy ráda představila aktivitu, která by mohla přispět alespoň k minimálnímu empowermentu dívek.

1 Představení tématu

Tato práce se budu zabývat tématem podpory rozvoje komunitní práce v Tanzanii. Za cílovou skupinu jsem si zvolila dívky ve věku adolescentů, tedy od 18-24 let. Cílem práce je zmapovat a identifikovat fungování ženského empowermentu v rámci komunity na Zanzibaru.

1.1 Vymezení pojmů

.Postupně v jednotlivých kapitolách budu vymezovat pojmy jako je komunita, komunitní práce, empowerment žen a dívek, s tím spojenou participací, feministický přístup v sociální práci a sociální kapitál, které budou obsáhlé v první kapitole věnující se teoriím, metodám a technikám sociální práce a v neposlední řadě zmíním etické hledisko daného tématu.

V druhé kapitole zaměřené na sociální politiku a legislativu vymezím pojmy, a jejich zakotvení právě v sociální politice či zákonech, jako diskriminace a s ní spojená nerovnost mezi pohlavími, dětské sňatky, předčasné mateřství, fyzické a sexuální násilí a také problémy ve vzdělávání dívek.

Stejná témata poté budu rozebírat i v rešerši a analýze, která bude základem pro navazující projekt v praktické části.

1.2 Popis výchozího stavu

Dané téma jsem si zvolila na základě své tříměsíční praxe, kterou jsem absolvovala právě na Zanzibaru v Tanzanii. Také jelikož je mi velmi blízké téma rozvoje a empowermentu dívek a především feministický přístup v sociální práci.

V celé práci se proto budu zaměřovat na empowerment dívek a žen a problémy, které se s tím často pojí.

Dívky a ženy v Tanzanii stále zažívají velkou diskriminaci a nerovnost na základě pohlaví. Diskriminace je velmi úzce spojena i s přístupem ke vzdělání, volbě, příležitostem a možnostem, které dívky v Tanzanii mají. Všechno je stále silně ovlivněno kulturními tradicemi a společenskými hodnotami.

1.3 Cíle práce

Cílem mé práce je zmapování a identifikace fungování ženského empowermentu v rámci komunity na Zanzibaru. V rámci analýzy bude cílem zjistit životní podmínky, potřeby a vyhlídky na budoucí život dívek.

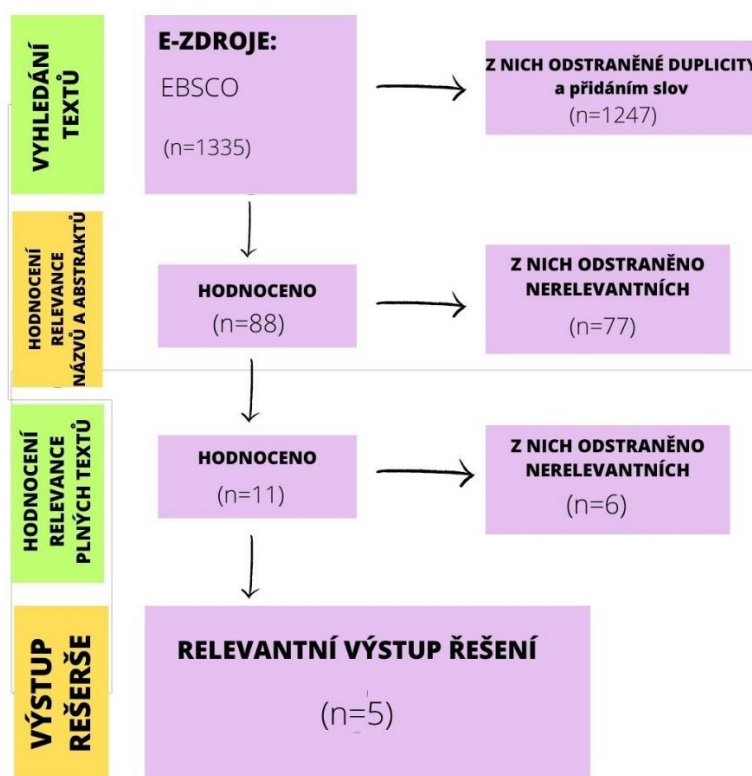

2 Rešerše

Vyhledávání jsem začala stanovením si tématu a výběrem slov, které jsem při vyhledávání použila. Jelikož se ve své práci věnuji i tématu empowermentu žen v Tanzanii a na Zanzibaru, zvolila jsem pro vyhledávání pomocí EBSCA tyto slova:

- Women or female or woman or females
- Empowerment or empowering or empower
- Tanzania
- Zanzibar

Od začátku jsem zdroje vyhledávala v anglickém jazyce, jelikož mi to vzhledem k tématu přišlo relevantnější. Také jsem vyhledávání již od začátku upravila rovnou pouze na vyhledávání v abstraktech. Prvně jsem zadala klíčová slova bez Zanzibaru, což mi nabídlo velké množství zdrojů (1335 výsledků). Po přidání slova Zanzibar se výsledky zredukovaly na počet 88, po zadání jen v abstraktu to bylo 30. Po zredukování textů pouze na plné texty jsem se dostala na 19 zdrojů, jejichž počet se zmenšil po odstranění duplikátů na 11. Z těchto 11 výsledků jsem vybrala 5 relevantních. Většina zdrojů je založena na kvalitativním výzkumu, ve kterém je hojně použita metoda rozhovoru. Respondenty jsou většinou samotné ženy, na které je výzkum zaměřen.

Rešeršní strategie

V následující tabulce je krátké představení vybraných zdrojů. U všech zdrojů jsou uvedeni autoři, způsob výzkumu a nástroj sběru dat, výzkumný vzorek a nakonec stručné shrnutí výsledků.

Autor	Způsob výzkumu Nástroj sběru dat	Výzkumný vzorek	Stručná podoba hlavních výsledků
Fröcklin, Jiddawi, de la Torre-Castro (2018) ¹	Kvalitativní výzkum Rozhovory Statická analýza	72 respondentů	Výzkum se zaměřoval na empowerment a posílení postavení žen, které se živí sbíráním mušlí a mořských řas. Výsledky ukázaly, že výroba věcí z mušlí, byla ženám prospěšným benefitem, jak ve fyzických, lidských, tak i sociálních oblastech.
Foy Connor, Bent-Goodley (2016) ²	Kvalitativní výzkum Rozhovory	15 respondentů	Tato studie ukazuje, jak sociální podnikatelky jedinečným způsobem ovlivňují okolnosti chudoby a podporují růst komunity na Zanzibaru v Tanzanii tím, že provozují podnikatelské podniky zaměřené na zlepšení podmínek v zemi.
Masamha (2018) ³	Kvalitativní výzkum Rozhovory	228 respondentů	Tato doktorská práce se zabývá pěstováním manioků a jaký to má vliv a potenciál na rozvoj v Tanzanii a na Zanzibaru. Častým tématem je také genderově rovné postavení a redukce chudoby, právě za pomoci pěstování manioků.
Othman (2020) ⁴	Kvalitativní výzkum	113 respondentů	Výsledky této studie ukázaly, že zemědělské skupiny zlepšily přístup chudých žen k zemědělským zdrojům, jako

¹Dostupné z: <https://www.ecologyandsociety.org/vol23/iss2/art34/#Empowermentf>

²Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10705422.2016.1201784>

³Dostupné z:

https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/65580/Masamba_Intra_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁴Dostupné z:

<https://theses.ncl.ac.uk/jspui/bitstream/10443/5168/1/Othman%20M%20FINAL%20THESIS.pdf>

			jsou vstupy, nástroje a finanční podpora, které potřebují ke zlepšení své činnosti.
Parliamentarian (2019) ⁵	Diskuze		Jednalo se o diskuzi na téma nových technologií a také empowermentu žen, více zaměřeně na jejich místo v politice a rozhodování.

Podle studií, které jsem do rešerše využila, se na Zanzibaru vyvíjí různé snahy o podporu posílení postavení žen. Tyto snahy zahrnují rozvoj politik a programů, jejichž cílem je zlepšit přístup žen ke vzdělání, zdravotním službám a ekonomickým příležitostem

Zanzibarská vláda navíc zavedla politiky zaměřené na podporu rovnosti žen a mužů a posílení postavení žen.

Studie také zjistily, že v posledních letech se zvýšila účast žen v rozhodovacích procesech a stále více žen zaujímá vedoucí pozice v různých odvětvích. Kromě toho hrají ženské skupiny významnou roli při prosazování práv žen, a prosazování rovnosti žen a mužů na Zanzibaru.

Navzdory tomuto progresu studie naznačuje, že na Zanzibaru stále existují značné problémy, které brání posílení postavení žen. Patří mezi ně kulturní normy, praktiky a přesvědčení, které omezují přístup žen ke zdrojům a příležitostem, a také násilí a diskriminace na základě pohlaví.

Studie dále uvádí jako problém praxi předčasných sňatků a omezené možnosti vzdělávání pro dívky jako jedny z hlavních překážek empowermentu žen. Ženy bývají do značné míry vyloučeny z tradičních rozhodovacích struktur a jejich hlasy často nebývají slyšet v diskusích týkajících se rozvoje komunity.

Na závěr studie doporučují a zdůrazňují význam pokračujícího úsilí o podporu posílení postavení žen na Zanzibaru, včetně řešení základních kulturních a sociálních překážek, které ženám brání v plném zapojení do společnosti. Také by se měl klást důraz na podporu možností vzdělávání pro dívky a zajištění zapojení žen do rozhodovacích procesů a zvýšení ekonomických příležitostí pro ženy. Studie dále navrhuje, že k dosažení udržitelného a dlouhodobého zlepšení postavení žen na Zanzibaru je nutný víceoborový přístup.

Pomocí rešerše jsem mohla lépe zmapovat téma empowermentu žen v Tanzanii a na Zanzibaru. Výsledkem bylo zjištění, že empowermentu se již řadu let věnuje sama země a také neziskové organizace v ní. Během let se situace dost posunula a ve

⁵Dostupné z:

<https://www.cpahq.org/media/eldnym0h/theparliamentarian2019issuefourcoverfinalonlinesingle-2.pdf>

vyspělejších částech země mají ženy již mnohem lepší životní podmínky a dokonce i určité množství pracovních příležitostí. Stále jsou zde ovšem oblasti, kde jsou ženy vnímané jak podřadné osoby. Velkou překážkou v řešení situace jsou také tradice a hodnoty tamní společnosti a náboženství.

3 Teorie a metody sociální práce

Tato část bude především usilovat o ukotvení zvoleného tématu v teoriích, metodách, přístupech, technikách a principech sociální práce.

3.1 Paradigmata v sociální práci

V osmdesátých letech minulého století se praxe sociální práce rozdělila na dva základní proudy:

1. Mikro praxi, která se zaměřuje především na práci s jednotlivci a skupinami (včetně rodin, která je pojmána jako malá specifická skupina).
2. Makro praxi, která se orientuje na navrhování a evaluaci služeb, komunitní práci a interorganizační praxi (Encyclopedia, 1987, in Gojová, 2006).

Zastrow (1989) později přidává ještě třetí úroveň praxe, kterou je mezzo úroveň, které přidělil práci s rodinou a ostatními skupinami. Což odebral z původního rozdělení, kdy práce s jednotlivci i se skupinou tvořila jednu praxi. Makro část vymezil jako aktivity zahrnující práci s komunitou a změny v sociální politice. (Gojová, 2006).

Cílem makro praxe je dosáhnout trvalé změny, která změní ekonomické, politické a sociální prostředí tak, aby lidé, kteří jsou vyloučení mocenskými zájmy ze společnosti, získávali stále větší vliv a schopnost dosáhnout svých individuálních a kolektivních životních cílů. Většina makro praxe pracuje s komunitami, tj. skupinami lidí, kteří mají společné zájmy v určité sociální oblasti. Jejich společné zájmy někdy vyplývají z toho, že žijí ve stejné lokalitě. (Payne, 2021, s. 271) Problémy na makro úrovni se zabývá reformní paradigma.

V sociální práci mluvíme o třech paradigmatech. Blíže je charakterizoval Malcolm Payne v roce 1997, kdy potvrdil, že souhlasí s předešlými představami o tom, že sociální práce svými paradigmaty disponuje. Popsal, že paradigma sociální práce je sociálně konstruováno a je jedním, ze stavebních kamenů teorií i způsobů uplatňovaných v praxi. (Navrátil, 1998. s. 39) „Paynovy“ paradigmatata se nazývají malými paradigmaty, hovoříme o terapeutickém, poradenském a reformním. (Navrátil, 1998. s. 39)

Reformní paradigma se také označuje jako úsilí o změnu společenského prostředí. Terapeutické paradigma se zabývá osobním nebo sociálním rozvojem, avšak zastánci reformního paradigmatu prosazují názor, že takového rozvoje není možné dosáhnout, dokud podmínky ve společnosti nebudou rovné pro všechny. Vize tohoto paradigmatu je společenská rovnost v různých dimenzích společenského života. (Navrátil P., 2001, s. 15)

Hlavním úkolem reformního sociálního pracovníka je zplnomocňování klientů sociálních služeb. Za účelem podílet se na tvorbě a změnách institucí. Sociální pracovníci

usilují o ovlivňování klientů, za účelem jejich aktivního podílení na pozitivních změnách. Pracovníci v sociálních službách také mohou usilovat o změnu na svém pracovišti (např. pozměnění zákona, který je špatně formulován). Sociální práce se snaží o vybudování společnosti, která bude postavena na více rovnostářských principech. (Navrátil P., 2001, s. 15)

Reformní paradigma se také označuje jako „reforma společenského prostředí“. Hlavním cílem je podpora spolupráce a solidarity v rámci určité skupiny, která by pomohla získat utlačovaným vliv nad vlastními životy. (Navrátil, 2001, s. 15).

Toto paradigma silně naráží i na feminismus, kdy ženy jsou často utlačovány a nemají rovné podmínky. Tzv. „reformní feminismus“ usiluje o změnu systému, který je vůči ženám nerovný a muži v něm mají značné výhody, vychází to také z patriarchálního nastavení společnosti. (Sokolová, 2004, in Valdřová a kol., 2004, s. 202, [online])

3.2 Metody sociální práce

Téma komunitní práce a komunity je velmi odlišně chápáno v Evropě a v rozvojových zemích. V Evropě jsou to nejčastěji minority ve společnosti, které se snaží integrovat do většinové společnosti (například Romové či Vietnamci, atd.). Komunita i komunitní práce má spoustu definic a teorií.

Mattesich, Monsey a Roy (1997, in Gojová, 2006, s. 8) uvádí že: „Komunita je vymezena hranicemi (mohou být geografické, politické, ekonomické nebo sociální), postavena na pilířích (sdílené hodnoty, společné kulturní dědictví, společné zájmy, společné problémy) a má strukturu (tj. formální a neformální organizace a sociální uskupení, skrze něž obyvatelé vykonávají určité funkce).“ (Mattesich, Monsey, Roy, 1997, in Gojová, 2006, s. 8)

Komunitní práce by v komunitě měla dbát na mobilizaci jejich zdrojů, o rozvoj schopností členů komunity řešit problémy za využití jejich schopností. Důraz se klade na konkrétnost a dosažitelnost cílů (Gojová, 2006).

Sociální práce se je rozdělena in základních metod na sociální práci s jednotlivcem, sociální práci se skupinou a sociální práci s komunitou, kdysi také nazývaná komunitní práce s uzemním celkem či práce s obcí (Novotná, Schimmerlingová, 1992; Rezníček, 1994, in Gojová, 2006, s. 22). Komunitní práce je jedna z metod sociální práce, metodou byla uznána v roce 1962 v USA Radou pro vzdělávání v Sociální práci (Gojová, 2006, s. 29). Hartl (1997, s. 130) dále vymezil komunitní práci jako metodu, která napomáhá lidem v těžkých situacích, právě podporou a začleněním do komunity.

Jedním z hlavních cílů komunitní práce je in Gojové (2006, s. 20) „podpora či rozvoj již existujících komunit, ve kterých budou moci obyvatelé lépe naplňovat svoje potřeby.“ Komunita s těmito kompetencemi se může stát prostředkem a nástrojem řešení

problémů. Cílem komunitní práce není pouze hledat řešení na samostatný problém, ale především usilovat o empowerment komunity k řešení problémů (Gojová, 2006, s.20).

Všechny definice se setkávají v bodech jako je podpora, rozvoj a bezpečné prostředí při řešení problémů či naplňování potřeb nejčastěji právě minorit ve společnosti. Na rozdíl od vnímání komunity a komunitní práce v Tanzanii, kde komunity tvoří často celé vesnice, kmeny nebo spojení všech.

Je ovšem obtížné podat komplexní definici komunity, protože lidé mění svůj způsob života v důsledku životního prostředí, ekonomiky, komunikace a míšení prostřednictvím migrace a sňatků (Ministry of community development, woman affairs and children [online])

První prezident Tanzanie Mwalimu Julius K. Nyerere tvrdil že: „Skutečný rozvoj je rozvoj lidí, ne věcí.“ (Ministry of community development, woman affairs and children [online])

Tanzanské komunity můžeme identifikovat a definovat podle následujících kritérií:

a) Komunita založená na podobných povoláních, jako jsou zemědělci, pastevcí, rybáři, zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné; malí a velcí podnikatelé.

b) Komunita založená na etnickém původu: například Evropané, Asiaté a africké etnické skupiny složené z více než 120 kmenů.

c) Společenství na základě zeměpisné polohy; například venkovské a městské komunity.

Ve všech výše uvedených typech společenství existují skupiny lidí, kterým je třeba věnovat více pozornosti, kvůli časté diskriminaci a nerovným podmínkám. Řadí se zde ženy, děti, mládež, staří lidé a lidé se zdravotním postižením. (Ministry of community development, woman affairs and children [online])

Komunity nejsou jen geografické útvary, ale také sociální útvary. Chování jednotlivců v rámci soudržné skupiny se řídí implicitními a explicitními soubory norem a očekávání se stávají součástí vzorce a stability, kterou představují neformální a formální organizace. (Narayan-Parker, 1997, [online])

V rozvojových zemích je důležitým pojmem také rozvoj komunity, který se vztahuje k opatřením, která lidem umožňují rozpoznat vlastní schopnosti, identifikovat své problémy a využít dostupné zdroje k tomu, aby si vydělali a třeba si i zvýšili svůj příjem a mohli si budovat si lepší život. (Ministry of community development, woman affairs and children [online])

Proto, aby bylo možné dosáhnout rozvoje komunity, musí být lidem umožněno rozvíjet jejich schopnost identifikovat své problémy a plánovat způsoby jejich řešení. Kromě toho je také potřeba lidem pomoci rozvíjet jejich schopnosti a posílit jejich touhu podílet se na rozhodování související s větším sociálním a ekonomickým rozvojem. (Ministry of community development, woman affairs and children [online])

Pro svou práci jsem si vybrala ženy a jejich možnosti ve fotbalovém světě. Ženy stále ve společnosti nemají rovné postavení jako muži. V afrických komunitách je často žena vnímaná sice jako silná postava a v posledních letech jsou ženy privilegovány, ale i přes to jsou stále především stavěny do rolí matek a hospodyň. V mnohých případech je jim odepřeno vzdělání, jelikož na něj nemají dostatek času, přes povinnosti do kterých je společnost a rodiny staví.

3.3 Principy sociální práce

Důležitou součástí pro každého jedince je sociální kapitál, což je souhrn sociálních vazeb a na ně navazující normy, které člověk může využít pro své uplatnění ve společnosti. (Matoušek, 2003). Pro dítě je sociálním kapitálem primárně rodina a jejich vazby s komunitou, jak přátelské tak i profesionální. V dospělosti jsou to poté pospolitostní vazby a jejich normy jako je vzdělání a kvalita života. Sociální kapitál dále obsahuje pravidla, závazky, reciprocitu a důvěru zakotvenou v sociálních vztazích, sociálních kulturách a institucionálním uspořádání společnosti, které jejím členům umožňuje dosahovat individuálních a komunitních cílů. (Narayan-Parker, 1997, [online])

"Sociální kapitál jako atribut sociální struktury, v níž je člověk začleněn, není soukromým vlastnictvím žádné z osob, které z něj mají prospěch." (Coleman, 1990, in Narayan-Parker, 1997, [online])

"Sociálním kapitálem" rozumíme kvantitu a kvalitu spolkového života a s tím související sociální normy. (The world bank, 1997, [online])

V Tanzanii jsou velkým sociálním kapitálem rozhodně náboženské skupiny, jelikož je zde náboženství velkou hodnotou společnosti. Také to mohou být ženské skupiny, které převážně spojují společné zájmy, starost o domácnost a děti. Dále sem můžeme zařadit také ženské fotbalové týmy, kdy v týmech většinou najdeme slečny se stejnými či podobnými zájmy a hodnotami.

Také se uvádí, že správně definovaný sociální kapitál může pomoci ukázat, jak se reprodukuje genderové mocenské struktury a jak je lze zpochybnit. V určitých situacích může sociální kapitál poskytnout ženám a lidem z chudých poměrů určitou moc. (Lowndes 2004, Kovalainen 2004, in Bruegel a kol. (2005), [online])

Důležitou metodou která se v práci s ženami v Tanzanii uplatňuje je empowerment a participace.

Empowerment by se dal také popsat jako způsoby, jakými se jednotlivci, skupiny nebo komunity stávají schopnými převzít kontrolu nad svou situací a dosáhnout svých vlastních cílů, čímž jsou schopni pracovat na tom, aby pomohli sobě i ostatním maximalizovat kvalitu svého života. (Adams, 2003, s. 8)

Adams (2003, 8) popisuje empowerment jako metodu vymezuje jako: „takové prostředky, jimiž se jednotlivci, skupiny nebo komunity stávají schopnými převzít kontrolu nad okolnostmi svých životů a dosahovat svých vlastních cílů a tak se stávají schopnými směřovat úsilí k pomoci sobě i jiným a maximalizovat kvalitu svých životů“.

Dle Thompsona (1998) se na empowerment můžeme dívat i skrze kulturní perspektivu, ve které jde o ovlivnění opresivní kultury, ve které jsou normy a zájmy dominantní skupiny prezentované jak přirozené. Empowerment v této perspektivě je spojeno se zvyšováním uvědomění o ideologiích, které jsou založeny na nerovnostech. (Blejčíková, a kol., 2016, s. 15)

Empowerment především znamená, že lidé - ženy i muži - přebírají kontrolu nad svým životem: určují si své plány, získávají dovednosti, budují si sebevědomí, řeší problémy a rozvíjejí soběstačnost. Nikdo nemůže posílit postavení druhého: pouze jednatel se může sám rozhodnout nebo vyjádřit svůj názor. Instituce, včetně agentur mezinárodní spolupráce, však mohou podporovat procesy, které mohou podpořit sebeposílení jednotlivců nebo skupin. (UNDP, 2022b, [online])

K empowermentu žen také přispívají aktivity zaměřené na ekonomické posílení žen. Jejichž činnosti se týkají především podpory, vytváření a školení skupin žen, produkující příjmy v jednotlivých okresech Zanzibaru. Také je důležité budování sítí mezi těmito skupinami s cílem podpořit zvýšení počtu příležitostí pro ženy a propojení skupin, které mají vládní či soukromé finanční instituce, které jim mohou poskytnout přístup k úvěrům a půjčkám. (OPM, 2018, [online])

Stále je slabá institucionální kapacita pro koordinaci a monitorování podpory rovnosti žen a mužů, rovnosti a empowermentu žen. Je potřeba předepsat zřízení a posílení národních struktur a institucionálních mechanismů, za pomoci zřízení ministerstva odpovědného za rovnost žen a mužů. (OPM, 2018, [online])

Empowerment žen přesahuje rámec rovnosti pohlaví a zohledňuje moc a schopnost žen činit vlastní rozhodnutí a jednat podle nich. To vyžaduje rozvoj dovedností a zdrojů na úrovni jednotlivců i komunit, jakožto i širší institucionální změny a změny norem, které by vytvářely příznivé prostředí pro úspěch žen. Najít řešení institucionálních struktur, a to jak v rámci státu, tak v rámci zvykových institucí, které mohou působit jako překážky pro posílení postavení žen v tomto odvětví. Snaha o shromažďování informací a analýzu genderových norem pro ženy a muže v jakémkoli místním kontextu. Vypracování strategií a programů, které se snaží pozitivně reagovat na genderovou problematiku nerovnosti. (UNDP, 2022a, [online])

Velice blízký přístup k empowermentu je participace, která má zaručit zapojení klientů do rozhodovacího procesu a tím zvýšit jejich motivaci (Payne, 1995, in Gojová, 2006). Cílem je snaha i větší efektivitu v naplňování jejich potřeb. Participace je také často chápána jako cesta ke empowermentu. (Gojová, 2006, s. 53)

Transformační participace vidí klienty jako znevýhodněné a nevědomé. Snaží se jim pomoci, aby získali větší důvěru v sebe sami, a aby poznali nerovnosti v distribuci moci. Cílem této participace je empowerment klienta, což z počátku sami klienti jako cíl neidentifikují. Soustředí se na více konkrétní a hmatatelné zájmy a cíle. Transformační participace se snaží o transformaci vědomí lidí o sociální realitě. (White, 1996; in Gojová, 2006, s. 54)

Myšlenka transformační participace spočívá v tom, že praktická zkušenost s účastí na zvažování možností a rozhodování v boji proti nespravedlnosti, je sama o sobě transformační. Vede k většímu uvědomění toho, co způsobuje a udržuje chudobu lidí, a k větší důvěře v jejich schopnost něco změnit. (White, 1996, s. 8-9, [online])

3.4 Teorie, přístupy a techniky sociální práce

Pro práci s ženami v místní komunitě se dále podíváme skrze feministickou sociální práci. Jelikož se zabývá právě rovným postavením žen a mužů ve společnosti.

Dle Encyklopedie sociální práce (Matoušek a kol., 2013a) je feministická teorie sociální práce jedním z proudů antidiskriminační sociální práce, kde je důraz specifiky kladen na hledání, vysvětlování a řešení nerovností mezi ženami a muži ve společnosti. (Matoušek, 2013a). Jelikož ani feminismus nemá jednotnou definici, nelze ani feministickou sociální práci zúžit do jednoho proudu. (Janebová 2014)

Dle Janebové (2014, s. 5) lze v praxi rozlišit řadu různých a zároveň vzájemně si odporujících feministických teorií, které na základě různých východisek porozumění lidským problémům volí různé způsoby intervence. Cílem feministických teorií je snaha o redukci či odstranění marginalizace a opresi žen (případně mužů) ve společnosti.

S rozdílným pohledem se můžeme setkat při vysvětlování příčin nerovností, k hodnocení jejichž důsledků, mohou využívat různá etická východiska, principy a metody práce. (Janebová, 2014, s. 5)

Bosá (2011, in Janebová, 2014) uvádí, že od počátku období profesionalizace sociální práce se můžeme setkat právě s propojením feminismu a sociální práce.

Radikální feministická sociální práce vychází z radikálního feminismu, který zaujímá teorii, že „osobní je politické“ a kritizuje patriarchát. (Saulnier, 1996, in Matoušek, 2013a, s.78) Také neusiluje o změnu strukturální podstaty společnosti, jelikož se domnívají, že z podřízenosti žen nejde prosazovat takovou změnu. Dále odmítají adaptovat ženy na sexistické struktury a místo toho se snaží o vytvoření specifických ženských institucí, které budou přizpůsobeny ženským potřebám a budou rozvíjet ženskost. „Cílem není garantovat ženám stejná práva jako mužům, ale zaručit jim „rovnost v odlišnosti“.“ (Matoušek, 2013a, s. 78)

Intersekcionalní feminismus představuje svou hlavní myšlenku, tak že neexistuje jediná kategorie (rasa, třída, gender, etnicita, národnost nebo sexualita a další), která by mohla objasnit lidskou zkušenost, která je strukturovaná rozdíly a distribucí moci, bez toho aniž by odkazovala na další kategorie. (Křížková, Hašková, 2018, s. 3-10, [online])

„Intersekcionalní přístup zdůrazňuje důležitost jednak zahrnutí a sdílení zkušenosti a perspektivy vícenásobně marginalizovaných skupin, jednak důležitost chápání různých institucí jako vzájemně propojených ve spoluvytváření komplexních nerovností. Intersekcionalní přístup se zabývá vztahovostí identit, sociálním kontextem, mocenskými vztahy, komplexitou sociálních nerovností a sociální spravedlností.“ (Thornton Dill, Zambrana 2009, in Křížková, Hašková, 2018, s. 3-10, [online])

Také je potřeba pracovat na přesnějším pochopení identit a na přesnějším vymezení genderu, rasy, sexuality, třídy a jiných kategorií, které mohou být brány jako znevýhodňující. (Thornton Dill, Zambrana 2009, in Křížková, Hašková, 2018, s. 3-10, [online])

Antiopresivní přístup je využíván v sociální práci se znevýhodněnými skupinami.

Například Thomas a Pierson (Thomas, Pierson 1995, in Matoušek, 2001, s. 238) charakterizují diskriminaci a útlak jako pojem, který se v sociální práci široce používá, přičemž se vztahuje ke strukturálním nevýhodám, kterým v moderních společnostech čelí určité sociální skupiny. V sociální práci se antiopresivní přístup aplikuje proto, aby oslabil individuální a institucionální diskriminaci, ať už se děje na základě etnicity, pohlaví, věku, zdravotního postižení, sociální třídy či sexuální orientace. Opresie je výchozím pojmem, kdy můžeme tímto pojmem označit znevýhodnění některých skupin. (Dominelli, 1997, in Matoušek a kol., 2013a, s. 93)

Hlavním tématem této teorie je moc a její rozdělení ve společnosti. Antiopresivní přístup je úzce spjat s empowermentem, kdy se usiluje právě o to, aby klient převzal více kontroly nad svým životem. (Matoušek a kol., 2013a, s. 95)

Neil Thompson (1992, in Matoušek a kol., 2001, s. 238) uvádí, že život v opresi a diskriminaci může být pro život klienta nebezpečný, pokud si tento fakt neuvědomuje ani sociální pracovník. Velmi častou je genderová oprese, kterou se bude dále práce zabývat.

Jednou z technik, které se pojí k feministické sociální práci je **zvyšování vědomí** o dané situaci. Je to proces, který se používá právě k uvědomění si sebe sama a svých potřeb, cílů, hodnot nebo také na uvědomění si určitého společenského či politického problému, třeba právě i diskriminaci určité cílové skupiny lidí. (American Psychological Association, [online])

Na to se pojí poradenství a budování kompetencí dívek, k tomu, aby si stály za svými sny a budovaly si právě životní perspektivu, která je i krokem k nalezení silných stránek a zároveň ochranou před bezmocí. (Matoušek a kol., 2013a, s. 229)

Více se těmto technikám bude práce věnovat v navazujícím projektu.

3.5 Etické pojetí

Etické pojetí situace je velmi ovlivněno SDGs, které se zaměřují právě na boj proti genderovým nerovnostem a diskriminací proti ženám.

Ženy jsou stále velice zranitelná skupina v Tanzanii. Spoustu dokumentů, včetně již zmíněných SDGs, mluví o empowermentu žen a především také o snížení diskriminace žen v převážně mužském světě. Nízké postavení žen je také odrazem nastavení tanzanské společnosti, která je silně patriarchální. (UNFPA, 2016 [online])

Výzkumy ukázaly, že v zemích třetího světa dnes vyrůstá více než šest set milionů dívek, a mezinárodní orgány jako Světová banka a OSN potvrdily, že nejlepším způsobem, jak bojovat proti chudobě a stagnaci v těchto končinách, je investovat do dívek a žen. To je docela věc, protože pokud investujete do dívky, investujete nepřímo i do její společnosti, protože je známo, že vzdělání, které získává, vyšší výdělků a lidský rozvoj dospívajících dívek mají významný dopad na jejich rodiny a samozřejmě i na celou společnost. Když společnost vidí, že dívky dosahují skvělých výsledků ve sportu, často má tendenci rozpoznat jejich potenciál dosáhnout úspěchů i v jiných oblastech. (Chinaza, 2021 [online])

O to těžší je pro ženy v Tanzanii vzepřít se tradicím a společenským očekáváním, pokud jejich rozhodnutí není tolerováno ani od nejbližší rodiny.

Z etického hlediska se v těchto situacích můžeme setkat se spoustou etickým dilemat.

Dle etického kodexu Národní asociace sociálních pracovníků je základním posláním sociální práce snaha o zvýšení lidské pohody, uspokojení základních lidských potřeb, důraz je kladen na potřeby a posílení postavení lidí, kteří jsou zranitelní, utlačováni nebo žijí v chudobě. Sociální pracovníci se zaměřují na podporu sociální spravedlnosti a sociální změny při práci s jednotlivcem, rodinou, skupinou, organizací a komunitou. Sociální pracovníci by měli být citliví ke kulturní a etnické rozmanitosti, usilují o ukončení diskriminace, útlaku, chudoby a jiných forem sociální nespravedlnosti. Také se usiluje o posílení schopnosti lidí řešit jejich vlastní potřeby. Snaží se o podporu schopností organizací, komunit a jiných sociálních institucí reagovat na sociální problémy a potřeby jednotlivců. Profesionální etika je základem sociální práce. Povinností profesionální etiky je formulace základní hodnoty, etické principy a etické standarty. (NASW [online])

Ženy a dívky podléhají hluboce zakořeněným zvykům, normám a hodnotám, které jim ve společnosti přisuzují nižší postavení. Genderová nerovnost znamená, že dívky nemají stejná práva, zdroje, příležitosti nebo ochranu jako chlapci. Například dětské sňatky dívky a ženy systematicky připravují o vzdělávací, finanční a sociální zdroje. Genderově nerovné normy jsou podporovány dalšími faktory a podmínkami v životě

dívek, včetně vzdělávacích a ekonomických příležitostí, přístupu ke službám a dokonce i geografie. (UNFPA, 2016 [online])

V Tanzanii stále převládá velká diskriminace žen. Rovnost žen a mužů a posílení postavení žen jsou samostatnými rozvojovými cíli, který je zakotven v MDGs č. 3. (Spitzer, Twikirize, Wairire, 2014, s.58)

Ženy v Tanzanii jsou často provdány v brzkém věku. Pochopení a řešení problémů, které je v Tanzanii zásadní, zejména proto, že rozhodnutí rodičů provdat své dcery v mladém věku je často motivováno přáním udělat pro ně to nejlepší, zejména v komunitách, kde je málo vzdělávacích a ekonomických příležitostí. (UNFPA, 2016 [online])

4 Sociální politika a legislativa

Tato část zvolené téma bude řešit skrze sociální politiku a jeho ukotvení v zákonech a potřebné legislativě.

4.1 Diskriminace

Ženy se v mnoha oblastech stále potýkají s genderovou diskriminací, není tomu jinak ani, co se týká sociální politiky. Na začátku si představíme, jak je zakotvena diskriminace v zákonech a Ústavě Tanzanie a poté se dostaneme k sociální politice a problémům, které jsou s tématem žen úzce spjaty.

Dle základních práv a povinností, které najdeme v Ústavě Sjedenocené republiky Tanzanie jsou si všichni lidé před zákonem rovni a mají právo bez výjimek na ochranu a rovnost před zákonem. (PART III, BASIC RIGHTS AND DUTIES, 13(1))

Výrazem "diskriminovat" se rozumí uspokojovat potřeby, práva nebo jiné požadavky různých osob na základě jejich národnosti, kmene, místa původu, politického přesvědčení, barvy pleti, náboženství, pohlaví nebo životního postavení tak, že určité kategorie osob jsou považovány za slabé nebo méněcenné a jsou podrobeny omezením nebo podmínkám, zatímco s osobami jiných kategorií je zacházeno odlišně nebo jsou jim poskytovány příležitosti nebo výhody mimo stanovené podmínky nebo předepsanou nezbytnou kvalifikaci, s tím, že slovo "diskriminace" nesmí být vykládáno způsobem, který by vládě zakazoval přijímat cílevědomá opatření směřující k nápravě problémům ve společnosti. (PART III BASIC RIGHTS AND DUTIES, 13(5))

Cílem této ústavy je usnadnit budování Sjedenocené republiky jako národa rovnoprávných a svobodných jednotlivců, kteří se těší svobodě, spravedlnosti, bratrství a svornosti, a to prostřednictvím politiky socialismu a soběstačnosti, která klade důraz na uplatňování socialistických zásad s přihlédnutím k podmínkám panujícím ve Sjedenocené republice. Státní moc a všechny její orgány jsou proto povinny směřovat své politiky a programy k zajištění, aby vláda a všechny její orgány poskytovaly rovné příležitosti všem občanům, mužům i ženám, bez ohledu na jejich barvu pleti, kmene, náboženství nebo životního postavení (g). Také aby nedocházelo k žádným formám nespravedlnosti, zastrahování, diskriminace, korupce, útlaku nebo zvýhodňování. (PART II FUNDAMENTAL OBJECTIVES AND DIRECTIVE PRINCIPLES OF STATE POLICY – 9(7,8))

Každá osoba má bez jakékoli diskriminace právo na odměnu odpovídající její práci a všechny osoby pracující podle zákona o zaměstnanosti, mají právo na odměnu za práci. Musí být odměňovány podle míry a kvalifikace pro jejich práci, která odpovídá jejich schopnostem. (THE RIGHT TO WORK)

Legislativní a regulační rámec, kterým se řídí podpora rovnosti žen a mužů v Tanzanii, vychází z Ústavy Sjedinené republiky Tanzanie z roku 1977 (články 12 a 13), která zaručuje rovnost mezi muži a ženami a podporuje jejich plnou účast v sociální, hospodářské a politické oblasti. Závazek k rovnosti žen a mužů je patrný také z dalších národních strategií, plánů a politik, jako je Tanzanská rozvojová vize 2025, Národní pětiletý rozvojový plán, Národní strategie pro růst a snižování chudoby (NSGR) a Politika rozvoje žen a mužů z roku 2000. Kromě těchto národních závazků Tanzanie ratifikovala klíčové mezinárodní a regionální závazky týkající se práv žen a rovnosti žen a mužů. (Particip Gmbh, 2017-2019, [online])

4.2 Genderová nerovnost

Pokud bychom se na situaci podívali z politického hlediska, Ústava Sjedinené republiky Tanzanie usiluje o rovnou účast žen a mužů ve všech aspektech politického procesu. Ústava stanovila pozitivní opatření k nápravě historické genderové nerovnováhy v přístupu žen k politickým rozhodovacím orgánům, jako je parlament a místní zastupitelstva, prostřednictvím poskytování "speciálních míst" pro ženy. Tanzanie tak dosáhla významného pokroku, pokud jde o zastoupení žen v politické sféře. (Particip Gmbh, 2017-2019, [online])

Tanzanie se tak stala jednou z 20 zemí světa, které dosáhly nebo dosáhnou úrovně podle údajů Meziparlamentní unie (IPU) překročila hranici 30 % zastoupení žen v parlamentu. Podle IPU má Tanzanie v roce 2019 36,9% zastoupení žen v parlamentu a je na 27. místě na světě. V roce 2015 si Tanzanie rovněž zvolila svou vůbec první ženskou viceprezidentku. (Particip Gmbh, 2017-2019, [online])

Studie ukazuje, že ženy jsou stále nedostatečně zastoupeny na nejvyšších pozicích ve veřejném sektoru, kde by jejich vliv mohl být nejvíce transformační a dalekosáhlý, pokud jde o prosazování genderově citlivých reforem. Některé způsoby, jak posílit a dále pokročit v této oblasti, spočívají v podpoře programů vedení, mentoringu a koučování v oblasti politického zastoupení žen na všech úrovních. To zahrnuje občanské vzdělávání žen, které by jim pomohlo orientovat se v politickém systému, ale také mužů, aby se řešily některé tradiční, sexistické kulturní normy a přesvědčení, které podkopává účast žen v politické oblasti. (Particip Gmbh, 2017-2019, [online])

Tanzanie podepsala a ratifikovala většinu mezinárodních úmluv a protokolů týkajících se rovnosti žen a mužů a práv žen, jak však bylo uvedeno výše, některé vnitrostátní zákony, politiky a především praxe jsou v rozporu s ustanoveními mezinárodních norem. Je třeba pokračovat v úsilí o prosazování změn u škodlivých politik a postupů. Za tímto účelem by mělo být pokračující úsilí o řešení škodlivých

společenských norem a praktik ústředním bodem intervencí na podporu rovnosti žen a mužů a práv žen a dívek v Tanzanii. (Particip Gmbh, 2017-2019, [online])

4.3 Sociální zabezpečení a ochrana

V průběhu života jsou ženy a muži vystavováni různým rizikům, které jsou spojeny se sociálními normami a očekáváními ohledně specifických rolí a povinností. Například těhotenství a narození dítěte jsou nejen spojeny se zdravotními riziky, ale také se ztrátou příjmu. Ženy, které pracují v neformálním sektoru, nejčastěji se jedná o práce v zemědělství, se setkávají s pracovní nejistotou ve chvíli, kdy se jim narodí dítě. Jelikož zaměstnavatelé mnohdy nepovažují mateřství jako důvod, proč nechodit do práce. Pracovní nejistota také odpírá ženám přístup k sociálnímu zabezpečení nebo ochraně. (Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

Sociální politika volí na muže a ženy odlišný přístup vzhledem k podmínkám genderové dynamiky. Také systémy sociálního zabezpečení jsou genderově slepé v tom smyslu, že nezacházejí rozdílně s muži a ženami. Formální a celoživotní zaměstnání na plný úvazek je považováno za normu. V důsledku toho systémy ve velkém diskriminovaly ženy. Po dlouhou dobu neměly ženy, které byly mimo pracovní sílu nebo pracovaly v neformálním sektoru, nárok na samostatné zdravotní pojištění. Genderová nerovnost v sociální ochraně vyplývá z kombinace nerovností na trhu práce na jedné straně a konstrukčních rysů důchodů na straně druhé. Nedávné politické změny, které umožnily účast neformálního sektoru v penzijních fondech a systémech zdravotního pojištění, byly považovány za důležitý krok k transformaci systému sociální ochrany v zemi, který řeší dynamiku trhu práce tím, že do něj zapojuje osoby neformálně zaměstnané nebo samostatně výdělečně činné. Je však také důležité poznamenat, že ženy jsou nuceny přijímat méně placená zaměstnání vzhledem k jejich mnohočetným rolím. To má dopad na jejich celoživotní výdělků, a tím i na výši příspěvků do systémů sociálního zabezpečení. (Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

Mocenské vztahy v domácnostech, kde mají ženy omezené rozhodovací pravomoci, také pravděpodobně zvyšují zranitelnost žen, a to i v případě, že je jim nabízena sociální ochrana. (Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

Negativními dopady jsou případy, ve kterých jsou ženy omezovány převládajícími genderovými vztahy. Ženy si stále musí vyjednávat své reprodukční a produktivní role, což významně ovlivňuje jejich účast na trhu práce a kvalitu jejich účasti. (Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

Pozitivní dopady byly zaznamenány mimo jiné v oblasti vzdělávání, sociálního zabezpečení, zdravotnictví a finanční politiky, které přispěly k pozitivním změnám v

zajištění účasti žen na životě probíhající ekonomické transformace země. (Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

Ekonomické posílení postavení žen je významnou součástí práce a ukazuje, že sociální zabezpečení a další aspekty sociální ochrany nelze oddělit. (OPM, 2018, [online])

Celkově se sociální zabezpečení v Tanzanii vyznačuje omezeným pokrytím, pokud jde o účast v samotném systému a přístup k dávkám. Tato nízká úroveň pokrytí sociálním zabezpečením automaticky znamená omezenou odolnost vůči ekonomickým šokům a zvýšenou zranitelnost, zejména u žen, které jsou většinou zaměstnány v málo placených zaměstnáních v neformálním sektoru. (Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

Většina obyvatel městských oblastí a venkovského zemědělského hospodářství je vyloučena. Lidé jsou stále do značné míry závislí na tradičních a neformálních systémech sociálního zabezpečení, které je chrání před případnými událostmi, jako je hlad, nemoc, stáří, nezaměstnanost a mateřská péče. Sociální a strukturální změny, které probíhají, však oslabily schopnost tradičních a neformálních systémů sociálního zabezpečení zajistit sociální ochranu (URT, 2003, in Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

Genderová diskriminace založená na zvykových zákonech a praktikách je nejvíce pocíťována ve venkovských oblastech, kde má většina žen nízké vzdělání a nízký příjem. Mají pouze užívací práva na půdu, kterou obdělávají, a proto se vyskytuje mnoho případů, kdy je žena po smrti manžela nucena se z pozemku vystěhovat. A půda, kterou vlastní, by měla připadnout mužským příbuzným jejího manžela. (TAWLA, 2014, in: Particip Gmbh, 2017-2019, [online])

4.4 Další faktory

Dalšími faktory který souvisí jak s rovnoprávností, tak se vzděláním či pracovními pozicemi, jsou situace, kterým jsou dívky a ženy často vystaveny. Například domácí násilí, dětské sňatky a brzké mateřství.

4.4.1 Fyzické a sexuální násilí

Více než 40% žen ve věku 15-49 let v Tanzanii potvrdilo, že zažilo domácí násilí a z toho 17% i sexuální násilí. (The world bank, 2022, [online]) Nejméně často uvádějí fyzické násilí ženy na Zanzibaru (10 %). Mezi výskytem fyzického násilí a vzděláním nebo majetkovými poměry žen není jasný vztah. (NBS, 2011, s. 269, [online])

Ženy byly také dotazovány na zkušenosti s fyzickým násilím během těhotenství. Ze zjištění vyplývá, že 9 % žen v Tanzanii bylo vystaveno fyzickému násilí během těhotenství. Pravděpodobnost fyzického násilí během těhotenství se zvyšuje s počtem žijících dětí, které žena má. (NBS, 2011, s. 275, [online])

Na Zanzibaru se jedná o 14% žen ve věku 15-49 let, které potvrdily, že prvnímu fyzickému násilí byly vystaveny již před dosažením 15 let. (UNICEF, 2021a, [online])

Také adolescenti a mladiství ze Zanzibaru, ve věku 13-24 let, potvrdily vystavení fyzickému násilí již před oslavením 18 let. Jedná se o 71% chlapců a 62% dívek. (UNICEF, 2021a, [online])

Zatímco násilí v partnerských vztazích je dobře zdokumentované a uznávané jako problém, kterému čelí ženy a dívky v Tanzanii, na násilí ve veřejné sféře se zaměřuje méně. Přibývá důkazů, že sextortion - vydírání sexuálních služeb výměnou za poskytování veřejných služeb - je na pracovištích stále běžnější. Se sextortion se setkáváme na všech úrovních vzdělávání, označovaných také jako známky za sex; ve zdravotnických centrech a na úřadech veřejných služeb. Tyto trendy je třeba pečlivě sledovat, protože tento typ zneužívání nejenže ovlivňuje práva žen a dívek na život bez násilí, ale také ovlivňuje jejich možnosti v oblasti vzdělávání, volby povolání a přístupu k důstojným veřejným službám. (Particip GmbH, 2017-2019, [online])

Dle Průzkumu demografického a zdravotního stavu v Tanzanii z roku 2010, kde se zabývali vztahem na základě pohlaví. Více než 11% dotazovaných žen odpovědělo, že první sex měly již před dosažením patnáctin, a navíc proti vlastní vůli. Pro 8,6% žen to bylo v rámci manželství a pro 12,6% žen to bylo mimo manželství. (NBS, 2011, s. 272, [online])

Ve školách na Zanzibaru se fyzické násilí ze strany učitelů týká každé 7 z 10 dívek a každého 6 z 10 chlapců. (UNICEF, 2021a, [online])

Sexuální násilí před dosažení 18 let zažilo a ohlásilo 6,2% dívek, ale více než polovina případů sexuálního násilí na dětech nebyl nikdy ohlášena. (UNICEF, 2021a, [online])

Násilí ať už fyzické, emoční či sexuální je stále velmi časté ve školách i domácnostech na Zanzibaru.

4.4.2 Brzká mateřství a dětské sňatky

Další oblastí, v níž je pokrok pomalý, je snižování počtu dětských sňatků a předčasných těhotenství. Podle zprávy Světové banky sice Tanzanie dosáhla určitého pokroku, ale při současném tempu pokroku země v této oblasti nedosáhne cílů udržitelného rozvoje. Téměř každá třetí tanzanská dívka se vdává jako dítě a téměř každá čtvrtá má první dítě před dosažením věku 18 let. Souvislost mezi nízkou úrovní dosaženého vzdělání, dětskými sňatky a předčasným těhotenstvím byla zdokumentována a zůstává kritickou výzvou pro rozvoj Tanzanie, včetně dosažení rovnosti žen a mužů. (Particip GmbH, 2017-2019, [online])

Dle zpráv z roku 2021 se jedná o 3,5% dívek (nyní ve věku 20-24), které jsou provdány před dosažení 15 let. A také 18% dívek je provdáno před dosažením 18 let. (UNICEF, 2021a, [online])

Nedávná studie Světové banky uvádí, že pouze každá čtvrtá dívka dokončí středoškolské vzdělání a že ve srovnání s dalšími 14 africkými zeměmi mají dospívající dívky v Tanzanii jedny z nejnižších výsledků ve vzdělávání. Zpráva dále uvádí důkazy o tom, že dvěma hlavními faktory, které přispívají k nízké úrovni dosaženého vzdělání, jsou předčasné sňatky dětí a předčasné těhotenství. (Particip Gmbh, 2017-2019, [online])

Dívky, které mají své první dítě před 15 rokem života je celých 2,2% (dotazované dívky byly ve věku 15-19 let) a 17% dívek má první dítě před osmnáctými narozeninami. (UNICEF, 2021a, [online])

Dětské manželství je porušením čl. 16 odst. 2 Všeobecné deklarace lidských práv, který stanoví, že: "Manželství se uzavírá pouze se svobodným a úplným souhlasem zamýšlejících manželů." Článek 16 Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW) uvádí, že ženy by měly mít stejné právo jako muži "svobodně si zvolit manžela a vstoupit do manželství pouze se svým svobodným a plným souhlasem" a že "zasnoubení a sňatek dítěte nemají žádný právní význam. Podpisem Úmluvy o právech dítěte (CRC) se Tanzanská republika zavázala, že bude přijímat "veškerá účinná a vhodná opatření s cílem odstranit tradiční praktiky, které poškozují zdraví dětí", mezi něž patří mimo jiné také dětské sňatky. Cíle udržitelného rozvoje OSN vyzývají k tomu, aby se k rovnosti žen a mužů, přičemž se v cíli 5 konkrétně požaduje odstranění všech škodlivých praktik do roku 2030, včetně dětských, předčasných a nucených sňatků. (UNFPA, 2016 [online])

Zákon o manželství z roku 1971 umožňuje chlapcům uzavřít sňatek v 18 letech a dívkám v 15 letech se souhlasem rodičů a povoluje dívkám i chlapcům uzavřít sňatek ve 14 letech se souhlasem soudu. Nařízení o místním zvykovém právu (prohlášení) z roku 1963, umožňuje každé etnické skupině řídit se a rozhodovat na základě svých zvyků a tradic. Tento zákon se týká zejména dětských sňatků, protože komunity mají pravomoc uplatňovat své vlastní tradice, pokud jde o minimální věk při uzavření manželství, aniž by porušovaly Zákonné právo. (UNFPA, 2016 [online])

Zároveň pochopení a řešení této problematiky, která je v Tanzanii zásadní, zejména proto, že rozhodnutí rodičů provdat své dcery v mladém věku je často motivováno přáním udělat pro ně to nejlepší. Často tomu tak je zejména v komunitách, kde je málo vzdělávacích a ekonomických příležitostí. (UNFPA, 2016, [online])

4.4.3 Vzdělávání dívek

Všechny tyto strasti, kterým jsou dívky během svého života vytavovány mají obrovský vliv na vzdělání a přístupu k němu. Vzdělávání je obsáhnuto v základních právech každého jedince.

Každý člověk má právo na přístup ke vzdělání a každý občan má možnost svobodně se vzdělávat v oboru podle svého výběru až do nejvyššího stupně, podle svých zásluh a schopností. (PART II FUNDAMENTAL OBJECTIVES AND DIRECTIVE PRINCIPLES OF STATE POLICY – 11(2))

Vláda se snaží zajistit, aby všem osobám byla poskytnuta rovná a dostatečná příležitost ke vzdělání a k výkonu povolání, vzdělávání na všech stupních škol a v jiných vzdělávacích institucích. (PART II FUNDAMENTAL OBJECTIVES AND DIRECTIVE PRINCIPLES OF STATE POLICY – 11(3)),

Obecnou odpovědnost za vzdělávací systém má na starost v Tanzanii Ministerstvo školství, vědy a techniky. Mimo jiné je pověřeno zajišťováním kvality, výzkumem, monitorováním a hodnocením základního a středního vzdělávání. Kromě ministerstva se na řízení a monitorování vzdělávacích služeb podílejí různé další subjekty, například úřad předsedy vlády, regionální správa a místní samospráva, různé nevládní organizace a jednotlivci koordinovaní ústřední vládou. Vzdělávací systém v Tanzanii je strukturovaný následovně: 2 roky předškolní docházky, 7 let základního vzdělání, 4 roky běžné střední školy (běžná úroveň), 2 roky vyšší střední školy (pokročilá úroveň) a poté minimálně 3 roky vysokého vzdělávání. (Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

Stále jsou ovšem části země a komunity, ve kterých není vzdělání bráno jako jedna z nejdůležitějších součástí společnosti, obzvlášť co se týká dívek. Dívky se stále potýkají se situacemi, které jim pravidelnou docházku do škol komplikují.

Velkou těžkostí bylo placení školného dokonce i za základní vzdělávání. To se ovšem během několika minulých let postupně mění. V rozvojové vizi Tanzanie pro rok 2025 se uvádí, že vzdělávání hraje ústřední roli při uskutečňování sociální a ekonomické transformace. Od roku 2001 do roku 2006 v Tanzanii běžel The First Education Development Programme (PEDP), který v roce 2002 docílil zrušení školného pro základní vzdělání, za účelem zvýšit počet dětí ve škole přístup ke vzdělání obecně. V roce 2003 vláda přišla se Secondary Education Plan (SEP), který se zaměřoval na zvýšení počtu žáků na středních školách. Tanzanie také usiluje o zvýšení počtu žen nejen na základních a středních školách, ale také na univerzitách. I přes snahu vlády se pouze pár dívek dostane ke středoškolskému vzdělání. Jelikož stále čelí spoustě situacím, které jim ve vzdělávání brání. Mezi tyto situace můžeme zařadit těhotenství, ekonomicky náročnou situaci rodiny, kdy je dívka více potřebná doma, aby opečovávala rodinu či brzké manželství, které je v Tanzanii stále velkým problémem. Problémem je také fakt, že na vzdělání chlapců je kladen stále větší důraz, než na vzdělání dívek. (Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

V roce 2015 Nová politika vzdělanosti v Tanzanii zrušila poplatky i za středoškolské vzdělání. Tohle nové ustanovené mělo vést k univerzálnímu základnímu a středoškolskému vzdělání, které bude dostupné pro děti i z chudých poměrů. Stále se ovšem musejí v potaz brát fakta jako kulturní faktory, ekonomická situace rodiny,

porozumění rodičů pro vzdělání, předčasné sňatky a mateřství, které mohou stát v cestě dokonce i bezplatnému vzdělávání. (Razack, Nyoni, Kahyarara, 2016, [online])

Dívky společně s nejhudšími dětmi, dětmi s postižením a dětmi žijících v komunitách s nedostatečnou péčí jsou nejvíce zranitelné právě vzhledem k předčasnému ukončení školní docházky nebo do školy nikdy nechodit. Dětské sňatky a předčasné manželství dívkám vzdělávání vůbec neulehčuje. Těhotenství mladistvých vedlo v roce 2016 k ukončení základního a středoškolského vzdělávání téměř 3 700 dívek. Více než třetina všech dívek se vdá do 18 let, ale u dívek z chudých rodin je dvakrát vyšší pravděpodobnost, že se vdají dříve, než u dívek z bohatších rodin. (UNICEF, Education, [online])

Problémem je také fakt, že v Tanzanii bývá běžnou praxí zakazovat těhotným dívkám po porodu návrat do školy. Mnohem více těhotných dívek nebo mladých matek se však do středoškolského vzdělávání vůbec nezapíše. Pokud by se mladé matky zapisovaly do středních škol v podobné míře jako ostatní dospívající dívky, bylo by v roce 2020 do středních škol zapsáno dalších 290 000 mladých matek. (UNICEF, 2021b, [online])

V některých školách dokonce dívky pravidelně testovaly na těhotenství, a pokud jim test vyšel pozitivně byly ze školy vyloučené. (Right to education project, 2021, [online]) Dospívající dívky zažívají zvýšenou zranitelnost v důsledku zákazu vstupu těhotných studentek, který zavedla vláda pevninské Tanzanie. V listopadu 2021 tanzanská vláda oznámila zrušení zákazu navštěvovat formální školu pro studentky, které přerušily studium (včetně těhotných dívek a mladých matek), což znamená, že studentky, které přerušily studium z důvodu těhotenství, by měly mít možnost se po porodu vrátit do formálního systému školní docházky. To představuje historický milník v odstraňování překážek v přístupu ke vzdělávacím příležitostem pro dospívající dívky a zlepšení vyhlídek na jejich budoucí socioekonomické výsledky. (UNICEF, 2021b, [online])

Úzce spjatým tématem, které vzdělávání dívkám ztěžuje, je nedostatečný přístup k hygienickým potřebám, vzdělávání v oblasti menstruační hygieny, toaletám, zařízením na mytí rukou a nakládání s odpadem nutí dívky, aby během menstruace vynechávaly vyučování a zůstávaly doma. V roce 2018 poskytovaly dospívajícím dívkám služby v oblasti menstruační hygieny (MHM), pouze dvě třetiny tanzanských škol, určené pro dívky. Podíl služeb MHM byl mnohem vyšší v tanzanských školách v pevninské části země (68 procent) než v Zanzibaru (21,3 procenta). (UNICEF, 2021b, [online])

Mezi problémy, kterým je mnoho tanzanských dívek ve školách vystaveno, je sexuální obtěžování ze strany učitelů a starších studentů. Často byly uváděny případy, kdy se učitelé, zejména mladí učitelé mužského pohlaví, pokoušeli svádět školačky, přičemž za neuposlechnutí hrozil trest v podobě bití. Dívky i chlapci také uvádějí, že jsou pedagogy pravidelně bití a často ponižováni. Fyzické tresty ze strany učitelů (obvykle

rákoskou) a šikana ze strany ostatních dětí jsou běžné a děti uvádějí, že byly zahanbeny před třídou za špatný výkon. (UNICEF, 2021b, [online])

Velmi důležitou pomocí k řešení těchto problémů ve vzdělávání, ale i v jiných sférách, je právě empowerment samotných dívek a žen. Posílené dívky a mladé ženy mohou být v Tanzanii hybnou silou společenských změn, a proto je velmi důležité, aby země investovala do jejich rozvoje a posílení postavení. (UNICEF, 2021b, [online])

Dle zpráv UNICEFU z roku 2021 bylo na Zanzibaru do prvního stupně vzdělávání zapsáno téměř stejný počet dívek jako chlapců. Jednalo se zhruba o rozdíl v 1%. A do druhého stupně vzdělávání bylo dokonce téměř o 15% více zapsaných dívek než chlapců. Tyto zprávy potvrzují, že snaha která je vynaložena na rovné podmínky a důležitost vzdělání je užitečná a má pozitivní dopad na společnost. (UNICEF, 2021a, [online])

S empowermentem je úzce spjata rovnost žen a mužů je výslovným cílem Agendy pro udržitelný rozvoj 2030, která dále uvádí, že všechny cíle a úkoly závisí na rovnosti žen a mužů a na posílení postavení žen. (UNDP, 2022b, [online]) Rovnost žen a mužů a posílení postavení mládeže a žen patří do oblasti spravedlnosti a lidských práv. (UNDP, 2022b, [online])

UNDP se zaměřuje ve svých cílech na boj proti nerovnosti mezi ženami a muži. V následujících letech bude spolupracovat se soukromým sektorem a občanskou společností na prohloubení rovnosti žen a mužů a posílení postavení žen. Spolupráce s občanskou společností bude důležitá pro podporu ženských hnutí. Kromě toho zůstane zapojení občanské společnosti jádrem transformačních změn při odstraňování násilí na ženách a dívkách. Snížení nerovnosti žen a mužů v soukromém sektoru má zásadní význam pro inkluzivní růst a udržitelný rozvoj. V kontextu rámce OSN pro udržitelnou rozvojovou spolupráci a ve spolupráci s UN Women bude UNDP spolupracovat se soukromým sektorem na řešení genderové nerovnosti na trzích práce tím, že ženám nabídne více příležitostí k důstojné práci, spravedlivé mzdy a ochranu a vlastnictví podniků, bude rozvíjet nové udržitelné obchodní příležitosti a hodnotové řetězce pro ženy a podporovat sociální podniky a družstva, která rozšiřují ekonomické příležitosti pro ženy. (UNDP, 2022b, [online])

5 Analýza potřebnosti

V analýze potřebnosti se budu věnovat mapování cílové skupiny, případných stakeholderů a podmínkám, které ženy v Tanzanii mají. Cílem analýzy je **zjistit životní podmínky, potřeby a vyhlídky na budoucí život dívek.**

Vzhledem k tomu, že se Tanzanie blíží statusu země se středními příjmy, fakta jako rychlý růst počtu obyvatel, rostoucí urbanizace a nárůst absolutního počtu chudých lidí v zemi vyvolávají obavy. Více než čtvrtina Tanzanců stále žije v chudobě, nemajíc prostředky ani na zajištění jídla, nemají přístup ke zdravotní péči ani mnohdy ani střechu nad hlavou. Chudoba má zničující dopady na děti. Téměř třetina tanzanských dětí žije v příjmové chudobě, zatímco až 74 % z nich trpí vícerozměrnou chudobou a strádá ve třech nebo více oblastech, jako je zdraví, výživa, voda, hygiena, bydlení, vzdělávání, ochrana dětí a přístup k informacím. (UNICEF, Social Policy, [online])

Všechny tyto podoby chudoby mají na děti obrovský vliv. I malá deprivace základních potřeb během dětství, například nedostatek či nejistota jídla nebo vynechání školy, může mít velký dopad na jejich budoucnost. Velké znepokojení přináší také fakt, že polovinu Tanzanské společnosti tvoří mladí lidé pod 18 let. (UNICEF, Social Policy, [online])

V porovnání s jinými africkými zeměmi, se u tanzanských dívek stále často vyskytuje brzké manželství či těhotenství a také nízká docházka ve školách. Téměř jedna ze tří tanzanských dívek se provdá již jako dítě a téměř jedna ze čtyř dívek má své první dítě již před osmnáctým rokem. Výsledkem toho je že téměř jedna ze čtyř dívek dokončí středoškolské vzdělání. Progres v těchto bodech je stále tak nízký na to aby Tanzanie dosáhla na SDGs. (WB Group, 2019, [online])

Gendrový rozměr v rozvoji mládeže vyžaduje pozornost a zohlednění. Jelikož stále přetrvávají tendence upřednostňovat muže, právě na základě komunitních hodnot, zvyků a kultury. Dívky bývají proto často segregované v ekonomických, ale i v sociálních aktivitách, stejně tak i v rozhodování. Je nezbytné rozvíjet harmonické vztahy mezi muži a ženami ve společnosti, které jsou milníkem pro lidskou integritu a úctu. Rovnost žen a mužů a posílení postavení mladých lidí, včetně zdravotně postižených, mají zásadní význam pro sociální integraci a hospodářského rozvoje. (MINISTRY OF LABOUR, EMPLOYMENT AND YOUTH DEVELOPMENT, [online])

Dosažené vzdělání dívek, dětská manželství a brzké mateřství jsou úzce spojeny. Poněvadž jsou dívky často po dosažení puberty provdávány a poté je pro ně o mnoho náročnější docházet nadále do školy. A doopravdy najdeme méně než 1% dívek ve věku 15-19, které by byly vdané, a zároveň stále chodily i do školy. Někteří se domnívají, že udržet dívky ve škole, by mohlo snížit dětské sňatky a s tím často spojené i předčasné mateřství. (WB Group, 2019, [online])

Z toho vyplývá, že pokud by se podařilo získat více vzdělání pro dívky, mohlo by to redukovat právě již zmiňované dětské sňatky a předčasná mateřství, mohly by se zvýšit i budoucí podmínky dívek. Jelikož dívky, které školu nedokončí, mají větší šanci, že jejich domácnosti budou trpět chudobou. Přidruženými problémy jsou také vysoké riziko partnerského násilí a méně možnosti rozhodovat. Pokud se dívky dostanou do takových situací, může být poté náročnější vést dívky k empowermentu, pokud zde figuruje například i strach z manžela. A v případě, že by to mělo i negativní vliv na jejich děti, dostáváme se do vzniku spirály, která se potáhne skrze generace. (WB Group, 2019, [online])

Mezi klíčové faktory, které ovlivňují pokrok při dosahování výsledků a cílů v oblasti vzdělávání, patří omezení makro zdrojů vlády v oblasti financování základního vzdělávání; politika bezplatného základního vzdělávání (Fee-Free Basic Education Policy - FFBEF), která ve školním roce 2016 vyvolala masivní nárůst počtu žáků na všech úrovních, a proto je nutné, aby plánovači vzdělávání zaměřili většinu své pozornosti na vypracování plánů, jak se s touto náhlou změnou vyrovnat. (WB Group, 2019, [online])

Empowerment žen má v Tanzanii nejčastěji podobu nejrůznějších seminářů, workshopů, pracovních příležitostí, jejichž cílem je ženy informovat o možnostech, právech a celkově předat jiný názor na situaci, než který si dívky a ženy často odnáší z domova. Dívky a ženy nemají často ani možnost vyjádřit svůj názor na věc nebo ukázat čeho jsou ve skutečnosti vlastně schopné. Empowerment žen a vůbec řešení tématu gendrové rovnosti má velký význam především i do budoucna, kterým směrem se Tanzanie bude ubírat a také na její progres.

V Tanzanii se empowermentem žen zabývají místní i světové nevládní organizace, ale také je to součástí SDGs v cíli číslo 5. Mezi jejich cíle, jak toho dosáhnout jsou například, „Zajistit ženám plnou a účinnou účast a rovné příležitosti pro vedení na všech úrovních rozhodování v politickém, hospodářském a veřejném životě“, „Přijmout a posílit rozumné politiky a vymahatelné právní předpisy na podporu rovnosti žen a mužů a posílení postavení všech žen a dívek na všech úrovních.“ (UN, 2015, [online])

Pomocí programů věnující se empowermentu dívek a žen, rovností mezi ženami a muži, se podařilo vnést malé změny ohledně kulturní víry a norem týkajících se právě žen. Spoustu rodičů nyní posílá dívky do škol a také se zvyšují počty žen v nezemědělských pozicích. Muži více oceňují péči žen o domácnost a rodinu. Také mají ženy více volnosti účastnit se aktivit zaměřených právě na jejich empowerment. Také se již můžeme setkat s názory, které ženy vnímají jinak, než jako pouze jako matky. (Othman M. S., 2020, [online])

Zemědělství v Tanzanii zajišťuje 77 % celkové zaměstnanosti, přispívá 26,9 % k hrubému domácímu produktu (HDP) a 65 % vstupů do průmyslového sektoru. Většinu potravin produkují drobní zemědělci, přičemž většina pracovní síly je tvořena ženami, které si 80 procent příjmů vydělávají samozásobitelským zemědělstvím. Bohužel

genderová nerovnost zakořeněná v diskriminačním patriarchálním systému a společenských normách brání ženám v přístupu k zemědělským poradenským službám, trhům, půdě a formálním finančním prostředkům. (UN WOMEN, 2022, [online])

Změna klimatu neúměrně ovlivňuje ženy, z důvodu omezeného přístupu k zemědělským zdrojům, nedostatku rozhodovacích pravomocí a následným slabým strategiím přizpůsobení. Program se zaměřuje skrze budování možností pro ženy v oblasti zemědělství šetrného ke klimatu, rozvoje podnikání, školení vedoucích pracovníků, přístupu svépomocných skupin na trhy a podporou stávajících a nových spořitelů, aby se mohly zaregistrovat a získat přístup k financování. (UN WOMEN, 2022, [online])

5.1 Příčiny problému a jeho důsledky a dopady

Příčinou problému je velmi často právě patriarchální a náboženské pojetí společnosti, které v afrických zemích stále přetrvává. Velkou roli zde také hrají tradice, které daná komunita dodržuje. Protože překonat tradiční nastavení společnosti může být velice komplikované.

Patriarchát je mužská nadvláda ve vlastnictví a kontrole na všech úrovních společnosti, která udržuje a provozuje převládající systém vlastnických práv a dělby práce mezi pohlavími. Tento systém kontroly je ospravedlňován patriarchální ideologií - systémem idejí založených na víře v mužskou nadřazenost a někdy i na tvrzení, že dělba práce mezi pohlavími vychází z biologie nebo z náboženských textů. (UNDP, 2022a, [online])

Z pohledu řešerše ohledně postavení žen na Zanzibaru, nejčastěji se můžeme setkat právě s problémy týkajícími se diskriminace na základě pohlaví, násilí na ženách, omezování přístupu k příležitostem a zdrojům pro ženy. Velkou roli zde stále hrají také kulturní normy, praktiky a přesvědčení, které ženy zobrazují sice jako silné jedince, ale ne jako rovné jedince. Stále bývají vyloučeny či nevyslyšeny pokud jde o diskuse o rozvoji komunit či jejich vlastních postavení.

Většina žen v Tanzanii, přesněji na Zanzibaru, čelí výzvam, které v dnešním světě panují, jako je nezaměstnanost a ekonomické potíže, které jsou často příčinou bezvýchodných situací, jež jsou důvodem beznaděje. Mnohé z nich se však vzdaly naděje a snů, a oddaly se činností, jako jsou předčasné sňatky/otěhotnění, prostituce, a dokonce i trestná činnost. Běžnými sociálními problémy na zanzibarském venkově jsou nedostatek rekreačních a zábavních a sportovních center, nedostatečná a cenově nedostupná sociální zařízení atd. Pokud se podaří tyto ženy organizovaně zmobilizovat a zapojit do různých komunitních aktivit, mohou skutečně přinést velké změny do svého života i do společnosti jako celku.

5.2 Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou ženy a dívky. In statistik z roku 2022 žije v Tanzanii přes 62,39 miliónů lidí (na Zanzibaru je to 766,000 tisíc lidí), z toho 50% tanzanské populace tvoří ženy. Adolescenti (ve věku od 13-24 let) tvoří 24,8% celkové populace. (Kemp, S. 2022, [online])

Ve svém projektu se budu zaměřovat na ženský fotbalový tým PDS Princess, který sčítá zhruba 22 hráček ve věku od 18-24 let.

5.3 Specifikace stakeholderů

Mezi stakeholdery můžeme řadit právě komunity, rodiny dívek a organizace, které se věnují právě empowermentu nebo mohou nabídnout jinou aktivitu pro rozvoj dívek. Mezi takové organizace patří i PDS Zanzibar (Perspective Development Skills Charitable organization), která v minulém roce založila dívčí fotbalový tým, který se účastnil Zanzibar Premier League (národní úroveň) v sezóně 2022/2023. Výherci této ligy dále reprezentují Zanzibar v CAF Women Champions League 2023 (úroveň afrického kontinentu). PDS Zanzibar dále poskytuje vzdělávací programy, které jsou zaměřeny právě na empowerment žen. Například, šicí dílny, výroba kosmetiky a vzdělávací programy.⁶

Oporou by měly být také školy, ve kterých by měl být kladen důraz na vzdělání dívek. A také snaha o rovný přístup.

Co se týče fotbalu, tak mohou být velmi nápomocné fotbalové týmy, které již mají dívčí fotbalový tým. Popřípadě by mohla být i za stakeholder označena Tanzanská asociace pro ženský fotbal, která propaguje a podporuje ženské fotbalové týmy v Tanzanii. Zabývá se i problémy a příležitostmi, které jsou s tímto sportem spojeny.

Důležitým stakeholderem by byla také Zanzibarská vláda, která ovšem stále ještě plně ženský fotbal nepodporuje a často věci s tím spojené odkládá.

5.4 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu

Velkou část dat jsem zjišťovala ze zpráv a výročních zpráv Unicefu, UNWomen, Světové hospodářské banky. NGOs se empowermentu žen věnují již po dlouhou dobu.

Data jsem také získávala skrze komunikaci s trenérem, ředitelem organizace a hráčkami z fotbalového týmu na Zanzibaru. Všem jsem položila stejných 5 otázek.

---

⁶ Stránky organizace PDS Zanzibar, dostupné z: <https://pdszanzibar.org/>

Především na lepší porozumění jejich vnímání postavení žen, empowermentu a také ženy ve spojitosti s fotbalem.

- a) Jaké je postavení žen ve společnosti v Tanzanii?
- b) Jsou stále ženy považovány za někoho, kdo by měl zůstat doma s dětmi a starat se o domácnost?
- c) Domníváte se, že by fotbal mohl být nápomocný právě v empowermentu?
- d) Může být fotbal pro ženy v Tanzanii 100% placená práce? (Pokud hraj mimo velké týmy, jako je Simba FC a Young Africans FC)
- e) Jsou ženy které hrají fotbal přijímány společností?

Dle odpovědí je všemi zaznamenán určitý posun a rozvoj společnosti, dokonce i co se týče respektu a podpory talentu žen. I přes to jsou převážně ženy brány jako matky a hospodyňky, ale zároveň jsou oceňovány za tvrdou práci. Fotbal může být jedním z nástrojů empowermentu žen, může jim to pomoci získat větší respekt, postavení a uznání. Ohledně finančních odměn záleží na velikosti týmu, v jaké soutěži jsou a jak jsou na tom se sponzory. Ale je tady velká naděje, že by to v budoucnu mohlo být dobrou příležitostí a dobře placeným místem. Společnosti také zatím 100% nepřijala ženy ve fotbale. Fotbal je stále brán převážně jako mužský sport. Ale jelikož je společnost stále více edukovaná, je tady velká naděje, že v budoucnu by se to mohlo změnit v lepší.

5.5 Příklady řešení dané problematiky v ČR

Jelikož se k empowermentu velmi úzce váže vzdělání, zvolila jsem tedy problematiku nerovného zacházení na základě pohlaví. Prvně bych ráda ve zkratce představila proč je in Krebse důležité vzdělání a jak je to se školní docházkou v ČR. A poté bych se věnovala nerovnému postavení a zacházení, se kterým se setkávají dívky v českém školství

Dle Krebse (2015, s. 449-450) má vzdělání důležitý význam pro zdravý hospodářský život a prosperitu, a také je jedním z faktorů pro rozvoj každé civilizované země. Člověk vzděláním získává určité schopnosti, které poté může uplatnit při výkonu budoucí profese, při získávání dalšího vzdělání a sebevzdělání. Projevuje se zásadně i v oblastech jako je ekonomika, ale je i nástrojem pro utváření sociální struktury společnosti. Výrazně také může ovlivnit hodnoty lidí, politicko-morální profil jak jednotlivců, tak i celé společnosti. „Vzdělání není jenom jakýmsi zdrojem inovací a změn v kvalitě pracovní síly, ale má zásadní význam i pro rozvoj lidské osobnosti a kvality života.“ „Vzdělání jako takové, všemi svými účinky, se stává rozhodující strategickou podmínkou rozvoje každé společnosti, a to nejen ve smyslu ekonomickém, vědecko-technickém, ale i ve smyslu duchovním a mravním.“

Povinná školní docházka trvá v ČR od 6 do 15 let věku dítěte. Povinná školní docházka se dá plnit buď na základních školách nebo na víceletých gymnáziích. (Krebs, 2015, s. 473)

Krebs (2015, s. 175) také uvádí, že by sociální ochrana měla hrát klíčovou roli, spolu s ostatními politickými nástroji, v boji proti sociální diskriminaci a podpoře sociální integrace. Mezi funkce systému sociálního zabezpečení by měly patřit: zaručení minimálních příjmů, přístup k ubytování a zdravotním službám, a také by měly usnadnit možnosti účasti na životě společnosti.

Tanzanské dívky mohou čelit problémům souvisejícím s chudobou, přístupem ke zdrojům a kulturními postoji k genderovým rolím, zatímco dívky v českých školách převážně bojují s genderově nerovným přístupem.

Rovným příležitostem ve vzdělávání se věnuje Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. ČR se stále řadí mezi státy, kde je silná závislost na dosaženém vzdělání a statusu rodičů, velké rozdíly mezi výsledky žáků, jak z různých škol, tak i regionů. Důsledkem těchto faktorů a nízké mezigenerační mobility ve vzdělání je poměrně vysoký počet žáků, kteří opouštějí základní školu s velmi nízkou úrovní základních typů gramotností. (Redakce řízení škol, 2021, [online])

„Genderová rovnost neznamena, že by ženy a muži měli být stejní, ale že by na základě svých odlišností neměli být znevýhodňováni a měli by mít stejné příležitosti.“ (MŠMT, Gender a Vzdělání, [online])

MŠMT hovoří o genderové nerovnosti ve škole v těchto oblastech: genderová parita, což je vyrovnanější počet dívek a chlapců v různých oblastech vzdělávacího systému, o nastavení rovných a spravedlivých podmínek a zacházení pro dívky i chlapce během studia, reflexe genderové problematiky, rovné zastoupení mezi pedagogy a pedagožkami a také v jednotlivých stupních akademických hodností. (MŠMT, Gender a Vzdělání, [online])

„Cílem školské politiky by mělo být eliminovat negativní důsledky genderových stereotypů, tj. zjednodušujících a generalizujících představ o tom, jací jsou a jací by měli být muži a ženy.“ (MŠMT, Stav genderové rovnosti, [online])

Všichni lidé by měli mít stejnou možnost začít vzdělávání a vstoupit do školského systému. Kde by všem zúčastněným měla být věnována stejná péče, ať už se jedná o materiální, didaktické či sociální hlediska. Všem by měl být umožněn stejný rozvoj potenciálu a stejná hloubka vzdělání. (MŠMT, Stav genderové rovnosti, [online])

Genderová rovnost je stav, kdy postavení muže a ženy ve společnosti je z hlediska moci a rozdělení zdrojů podobné. Individuálním rozměrem genderové rovnosti je absence či omezení genderových stereotypů, které mohou jedince znevýhodňovat. Často se jedná o stereotypy spojené s maskulinitou a feminitou a založené na sexualitě. Časté je znevýhodňování také kvůli jiné než heterosexuální orientaci. (MŠMT, Stav genderové rovnosti, [online])

5.6 Závěr analýzy

Cílem analýzy bylo zjistit životní podmínky, potřeby a vyhlídky na budoucí život dívek. Pomocí analýzy se mi podařilo zmapovat možnosti a podmínky, které dívky mají a nemají. Velkým problémem je stále genderová nerovnost a diskriminace žen, která celá proces empowermentu ztěžují.

Situace se v posledních letech posunula v mnohém dopředu. Dívkám je ve větší míře umožněno vzdělávání, dostávají pracovní nabídky a celkově jsou v některých komunitách podmínky pro ženy lepší. Ovšem stále se potýkají s velkým množstvím nerovných podmínek a stále jsou ovlivněny předsudky a stereotypy.

Ale už pouze skutečnost, že vznikají ženské fotbalové týmy, které se mohou účastnit ženské fotbalové ligy, je pozitivním základem pro snad lepší podmínky dívek a žen v následujících letech.

Také pomocí snahy samotného státu, nevládních organizací se povědomí o této problematice ve společnosti značně zvyšuje. Jak jsem si během své praxe mohla potvrdit možnosti a příležitosti pro ženy se za poslední roky značně zvýšily a i komunity v Tanzanii si uvědomují, že je vzdělání velmi důležitou součástí a podmínku pro větší množství pracovních příležitosti v životě dívek. Avšak na druhou stranu jsou je zde stále velmi silný vliv z náboženství a také z tradičních přístupu, které stále vnímají ženy jako matky, sice silné, ale nerovnocenné.

Ženám v mnoha případech chybí hlas, v situacích kdy by se měly hájit a bojovat za sebe. Samy se často nechají ovlivnit předsudky a zajetými tradicemi. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla zaměřit navazující projekt právě na mladé dívky a jejich empowerment a seberozvoj skrze participaci v ženských fotbalových týmech.

6 Projekt

Na úvod bych ráda sdělila, že roli realizátora projektu bych ráda zastupovala já. Ráda bych spolupracovala minimálně s jedním zaměstnancem z organizace PDS Zanzibar⁷, pro kterou je projekt tvořen. S ředitelem organizace jsem po dobu celého procesu tvoření projektu v kontaktu a často mi byl velkým přínosem informací.

Jednotlivé činnosti a aktivity projektu budou realizovány ve spojení s organizací a zaměstnanci organizace, kteří se na projektu budou mít zájem podílet. I přes fakt, že o všech zmíněných aktivitách a tématech nemám stoprocentní znalosti a zkušenosti, ráda bych se do začátku realizace projektu vzdělala na tolik, abych tedy byla schopna a dostatečně kvalifikovaná workshop vést. Samozřejmě bych se ráda také spojila s kvalifikovanými odborníky a přenechala jim určité aktivity.

6.1 Cíl/e projektu – splňující podmínky SMART, případně jinou uznávanou formu stanovení cílů

Zvýšení empowermentu žen pomocí participace v ženském fotbalovém týmu.

6.2 Analýza potřeb cílové skupiny

Dle humanitární organizace CARE žije více než půl bilionu žen a dívek v chudobě. Jsou jim mnohdy odepřena základní lidská práva, mají omezený přístup ke vzdělání, zdravotní péči, a také k jakékoli možnosti výdělků. Také je jim odepřena vyjádřit se ke své budoucnosti. Často jsou zaměstnány již v dospívání v zemědělském sektoru, ale zároveň je jim mnohdy odepřeno právo vlastnit vlastní půdu. (CARE, .[online])

„Ženy a dívky nejsou jen obrazem chudoby, jsou i klíčem k vyřešení tohoto problému. Když jsou ženy zdravé, jsou zdravé i jejich děti a rodiny. Za každý rok, který dívka stráví ve škole, se zvedne příjem její rodiny o 20 %. Když mají ženy svůj vlastní příjem, investují jej do svých dětí a rodin a tím vytvářejí lepší životní podmínky pro další generace.“ (CARE, .[online])

Pokud se máme ovšem dosáhnout lepšího postavení žen a dívek, je důležité, aby na procesu podíleli také muži a chlapci. Je nutné aby si uvědomili, že posílení postavení žen, může být přínosné pro celé rodiny. Podpora rovnosti je také jedním z Cílů udržitelného rozvoje (SDGs). (CARE, .[online])

---

⁷ Dostupné z: <https://pdszanzibar.org/>

Na Zanzibaru je až dvakrát více nevzdělaných žen než mužů. To přispívá k prohlubování nerovností v zaměstnanosti, protože vzdělání je stále důležitější pro získání zaměstnání. Přibližně 32 % mladých žen na Zanzibaru je nezaměstnaných ve srovnání s pouhými 10 % mladých mužů. Ženy, které mají práci, často vydělávají méně, až 73% žen dostává nižší mzdu než jejich manželé.

Navíc pouze 16 procent žen na Zanzibaru má bankovní účet a 91 procent žen nevlastní půdu, což ženám ztěžuje dosažení ekonomické soběstačnosti. Pokud ženy vlastní půdu nebo jiný majetek, často tyto věci kontroluje jejich manžel nebo mužští příbuzní. Posílení postavení žen na Zanzibaru zahrnuje získání finanční a ekonomické svobody a také zvýšení jejich společenského postavení.

Situace se za poslední roky Tanzanii obrátila pro ženy k lepšímu. Ženy se stávají hlavami rodin, více než 83% dívek se účastní školní docházky, ženy vlastní více než 47% pozemků, nesloužících k agrikultuře, a také tvoří 35% zaměstnanosti země. (Olk, 2019, [online])

Tyto výsledky jsou důkazem, že empowerment žen má smysl a je potřeba na něj klást důraz. Dívky jsou stále mnohdy do škol nepouštěny, z důvodu výpomocí doma. Často musejí zastoupit či pomoci matce ve starosti o domácnost a děti. Dalším důvodem absence ve škole jsou nedostatečné finanční zdroje, které jsou potřeba na dopravu do školy místní autobus „dala dala“ stojí v přepočtu pár korun, ale mnohdy rodina nemá ani pár korun navíc. Do škol jsou také potřeba uniformy, které si ve většině případů děti musejí hradit samy. Pokud se všechny tyto důvody a překážky nahromadí, je náročné se absenci vyvarovat.

6.2.1 Přímá cílová skupina

Hlavní cílovou skupinou budou dívky z fotbalového týmu PDS Zanzibar, pro které bude projekt původně zamýšlen. Zároveň se projektu mohou účastnit také dívky z místní komunity, která je v oblasti působnosti organizace. Dívky jsou ve věku 18-24 let. Fotbalový tým se skládá cca ze 20 dívek. Část dívek je přímo ze Zanzibaru, případně z Pemby a druhá část dívek pochází z Tanzanie, přesněji z Dar es Salaamu.

Dívky často kvůli nedostatečnému vzdělání nemají přehled o možnostech, které by ve svém životě mohly využít. Z domovů si často odnáší přežitek patriarchálního fungování rodiny, tedy že se ženy starají o děti a domácnost a muži řeší finanční zajištění rodiny. Ovšem kdyby ženy měly vlastní příjem a stejné finanční ohodnocení jako muži, mohlo by to pomoci jak jejich rodině, tak celkové situaci země. Ženy jsou hybnou složkou pro zlepšení jejich postavení ve společnosti.

Zprostředkování možnosti ohlédnout se na podmínky, které jim komunita nastavuje a zamyslet se nad tím zda s podmínkami souhlasí, popřípadě, co by podle nich mohlo být jinak, co je v rámci možností v pořádku a s čím samy za sebe nesouhlasí. Zda je pro ně

představa rodinného života a závislosti na finanční podpoře od manžela přijatelná nebo by rády dosáhly vlastní finanční nezávislosti.

Slovo "morální" nebo "být morální" znamená být schopen rozlišovat mezi dobrem a zlem. Morální uvažování/etické uvažování v praxi sociální práce znamená schopnost rozlišovat mezi správným a nesprávným v tom, jak člověk vykonává praxi sociální práce. (Murphy, 1997, [online])

Kulturní relativismus určuje co je správné a špatné je určeno konkrétním souborem zásad nebo pravidel, které příslušná kultura v danou chvíli zastává. (Msuya, [online])

Například, v případě, že dívka předčasně otěhotní, rodiče často nepodnikají kroky k tomu nalézt otce. Je to známkou morálního úpadku mládeže v tanzanské společnosti. (Startv, 2021, in Sanga, 2022, s. 193, [online])

Některé vysoké školy a univerzity zavedly předměty jako např. základní etika, sociální etika a kritické myšlení. Tyto předměty pomáhají studentům formovat morální myšlení. Většina mladých lidí dorůstá do úrovně absolventů bez morálních zásad nebo s velmi slabými morálními zásadami uvažování. (Startv, 2021, in Sanga, 2022, s. 195, [online])

Mladí lidé v Tanzanii mají velmi slabé morální zásady, jelikož to není moc zvykem vyučovat, tudíž je pro ně přirozené dělat věci, které nám přijdou nemorální. V minulosti byly oceňovány hodnoty jako pravdomluvnost, úcta, tolerance a spolupráce, pracovitost a funkčnost, úcta k lidskému životu a důstojnost člověka. V současné moderní společnosti, jako je Tanzanie, se tyto hodnoty již vážně nectí. (Ime and Unwanaobong 2014, in Sanga, 2022, s. 195, [online])

6.2.2 Nepřímá cílová skupina

Nepřímý užitek z workshopu mohou mít celé rodiny zúčastněných dívek a také komunita, ze které dívky pochází. Rodina v Tanzanii má průměrně pět dětí. Dívky a ženy tvoří zhruba 50% celkové společnosti na Zanzibaru, jejich empowerment a kladení důrazu na rovné příležitosti pro ženy by mohly být velkou nadějí pro změnu. Dívky, které by workshopem prošly by mohly být inspirací pro další dívky. Pomocí participace ve fotbalu mohou další dívky inspirovat k tomu, aby si šly za vlastními sny a nepodřizovaly se společenským očekáváním již od útlého věku.

Projekt míří na cca 20 dívek, a pokud by v rodině vždy byly dva rodiče a průměrně tedy 5 dětí, jedná se o zhruba 140 lidí., včetně dívek účastnících se workshopu. Projekt by mohl mít vliv minimálně na 140 jedinců, kteří jsou v přímém kontaktu dívkami.

Nepřímý efekt to také může mít na komunitu a lidi žijící v blízkosti organizace. Organizace se nachází v malé vesničce s názvem Kibebe. Poblíž organizace se nachází navíc Zanzibar University.

6.3 Terénní průzkum projektu

Terénní průzkum jsem částečně prováděla během své tříměsíční praxe právě ve zmiňované organizace PDS Zanzibar. Kde jsem měla možnost setkat se s dívkami z různých podmínek a poměrů, které byly součástí fotbalového týmu PDS Princess. Dívky z chudších poměr na Zanzibaru měly pouze základní vzdělání, neuměly příliš anglicky a fotbal pro ně byl často jen únikem od povinností a očekávání společnosti. Zatím co dívky z trochu lepších podmínek z Tanzanie (main landu) měly dodělanou i střední školu, ovládaly lépe angličtinu a fotbal byl jejich sen, kterému se věnovaly již několik let a braly to jako formu zaměstnání, kterou by se v budoucnu chtěly živit a budovat si kariéru.

Pro rodiny s nižšími příjmy byl odchod dívek do PDS Zanzibar pomocí hned z více hledisek. Prvním takovým bodem je rozhodně ulehčení rodinnému rozpočtu, jelikož dívky v organizaci dostávají třikrát denně jídlo a také jim je poskytnuto ubytování. Dalším pozitivem mohou být peníze, které dívky za účast a dobré výsledky od organizace obdrží. Co jsem měla sama možnost vidět byla skutečnost, že dívky většinu vydělaných peněz posílaly rodině. Tím mohly pomoci rodinné finanční situaci.

Druhá část průzkumu probíhala po návratu z praxe pomocí telefonátu a textové korespondenci s ředitelem organizace PDS Zanzibar, s trenéry PDS Princess a také samotnými dívkami z fotbalového týmu. Prvně jsem vypracovala několik otázek na které jsem se výše zmíněných ptala a odpovědi jsem poté zpracovala již viz. Analýza potřebnosti v teoretické části. Z čehož jsme poté mohla vycházet, jelikož zde byly otázky převážně na postavení žen ve společnosti a také vnímání žen ve fotbale.

Dle ředitele organizace je empowerment velice důležitým bodem a mluvil o tom, jako o možnosti jak předávat zdroje a zkušenosti k větší nezávislosti a soběstačnosti. Potvrdil mi informaci, že se situace s postavením žen ve společnosti lepší. Ale stále je tam i mnoho rodin, které zastávají tradičnější názory, a dívky bydle nich tedy měly zůstat převážně doma a starat se o rodinu a domácnost.

Dále mi potvrdil ideu s workshopem, který bude obsahovat i prvky edukace na témata empowermentu a vůbec zmínění možností, které dívky mají a které mohou využít, by mohl být nápomocný. Dívky ve fotbale jsou na druhou stranu stále dost ožehavé téma a velká část společnosti tuto ideu nepodporuje. I přes to si ale ředitel PDS Zanzibar stojí za svým a je rozhodnutý v provozování ženského fotbalového týmu pokračovat. Dle něj může být právě fotbal pozitivním krokem v empowermentu žen. Ať už jako „únik“ před brzkým sňatkem a manželstvím, které jsou v Tanzanii vážným problémem a stále dost časté. Díky fotbalu dívky nemají prostor ani čas, pokud jim to ovšem rodiny dovolí, právě na manželství či založení rodinného života.

6.4 Klíčové aktivity projektu

V následující kapitole budu postupně charakterizovat klíčové aktivity projektu.

6.4.1 Vytvoření workshopu na podporu empowermentu žen skrze participaci ve fotbalovém týmu

Workshop je forma vzdělávací aktivity, kdy se připraví program a účastníci pomocí svým zkušeností a znalostí dojdou k výstupu, který pro ně může být užitečný v jejich práci a budoucnosti. Workshop by měl mít předem stanovený cíl a téma.

Cílem workshopu, stejně jako celého projektu je podpora empowermentu skrze participaci ve fotbalové týmu. Workshop se bude skládat z přednášek a edukačních programů vždy na dané téma klíčových aktivit a poté bude interaktivní část během které se zapojí i dívky a skrze self empowering.

Dívky se zde mohou učit od sebe navzájem, zároveň bude připravený vzdělávací program na následující témata klíčových aktivit, při kterých dívky budou rozvíjet strategie pro překonávání překážek založených na diskriminaci, genderové nerovnosti a také tradičním vlivům společnosti.

6.4.2 Zajištění dobrovolníků, prostoru, financí na pomůcky a také získat zájem dívek

Mezi první kroky bude patřit hledání dobrovolníků, kteří by se na workshopu chtěli podílet. Nejužitečnější by byla možnost místního dobrovolníka. Jelikož by tento fakt mohl předejít jednomu z rizik, kterým je jazyková bariéra.

Proces hledání bude zahájen konzultací ředitelem organizace PDS Zanzibar, představením projektu a stanovením podmínek, které by měl dobrovolník splňovat. Ráda bych se spojila s někým přímo z organizace PDS Zanzibar, aby pro něj vše bylo dostupné a zároveň to pro něj byla blízká činnost. Navíc jedním z cílů organizace PDS Zanzibar je právě empowerment žen, tudíž zaměstnanci mají o tomto tématu již nějaké podvědomí spolupráce tedy bude mnohem snazší.

Ve chvíli kdy bude pokryt post dobrovolníka, bude potřeba zaměřit se na zajištění prostoru. Který by bylo možné zajistit přímo v organizaci PDS Zanzibar. Nachází se zde prostor s židlemi a tabulí, která by byla užitečná při děláním poznámek.

Důležitým faktorem projektu bude získání zájmu dívek. K tomuto bodu bude již zásadní sehnání místního dobrovolníka, který by vyvrátil obavy jazykové bariéry. Dalším bodem pro získání zájmu dívek bude prezentace s cílem workshopu, k čemu to dívkám může být nápomocné a co bude naplní.

6.4.3 Úvodní představení cíle workshopu, k čemu to může být nápomocné a přestavení témat, kterým se workshop bude věnovat

Po souhlasu a zájmu dívek účastnit se workshopu, jim bude představen cíl, průběh a záměr workshopu. Blíže jim budou představeny jednotlivé kurzy, které v následujících měsících budou naplní workshopu.

Každé z dívek bude předán blok, který bude z části předvyplněný připravovanými kurzy a druhá polovina bude prázdná a tedy budou mít možnost zapisovat si vlastní myšlenky, poznámky a poznatky, které se během workshopu dozvědí.

- Consciousness-raising

Pomocí metody „consciousness-raising“ (CR), zvýšit informovanost žen právě o situaci jejich postavení, podmínkách a příležitostech v zemi. (Adams, 2003) Zaměřit se na to, co je morálně v pořádku, a co je nemorální. Touto aktivitou bude dívkám nabídnut nadhled na jejich situaci, aby si samy urovnaly, co si v životě chtějí nechat líbit. Důležité je dívky informovat o možnostech, co dělat, pokud se někdy nacházely nebo budou nacházet v situaci, o které se sice ve společnosti nemluví, ale pro dívky komfortní není a například se o ní bojí mluvit, např. sexuální obtěžování nebo fyzické násilí.

6.4.4 Jednotlivá témata workshopu

V následující kapitole budou představeny jednotlivé témata workshopu a jejich dílčí aktivity.

6.4.4.1 Posílení soběstačnosti

Soběstačnost obecně znamená schopnost vést život důstojně, samostatně v prostředí obvyklou náročností, a také postarat se o sebe bez pomoci cizích. (MPSV, 2010, s. 10, [online])

O soběstačnosti v kontextu empowermentu žen, můžeme usilovat o to, aby ženy byly schopny zajistit sebe a svou rodinu bez závislosti na vnější podpoře nebo zdrojích. Jedná se o takovou úroveň nezávislosti a samostatnosti, kdy jsou ženy schopny získat potřebné zdroje, dovednosti a znalosti k uspokojení svých základních potřeb, jako jsou potraviny, voda, přístřeší, energie a zdravotní péče.

V kontextu empowermentu žen je soběstačnost často spojována s ekonomickým posílením, které umožňuje ženám vytvářet vlastní příjem a stát se finančně nezávislými. To následně může vést ke zvýšení sebevědomí, rozhodovacích pravomocí a společenského postavení, jakož i ke zlepšení zdraví a blahobytu jich samotných a jejich rodin.

Posílení dovedností dívek v oblasti soběstačnosti, jako je rozhodování, řešení problémů a kritické myšlení, jim může umožnit větší nezávislost a samostatnost. Tyto dovednosti jsou důležité nejen pro úspěch ve sportu, ale také v různých oblastech života, včetně vzdělávání, kariéry a vztahů.

Podpora soběstačnosti žen může tedy zahrnovat i zajištění přístupu ke vzdělání, odborné přípravě a podnikatelským příležitostem, jakož i podporu politik a programů, které podporují rovnost žen a mužů, práva žen a ekonomické posílení. Podporou soběstačnosti žen můžeme pomoci prolomit kruh chudoby a nerovnosti a umožnit ženám, aby se staly hybateli změn ve svých rodinách a komunitách. Díky soběstačnosti, především i té finanční, ženy jsou tak ekonomicky svobodné a mají možnost individuální volby. Také si v takových situacích mohou lépe vybudovat sebedůvěru v samy sebe, která je považovaná za jednu z nejdůležitějších oblastí změny v empowermentu žen. Je to také oblast, která je velmi těžko měřitelná. Víra a pocit sebedůvěry a vlastní hodnoty jsou důkazem posílení na osobní úrovni. (Hjelmström, 2017, s. 16-17, [online])

V rámci tohoto projektu by právě soběstačnost byla prezentována skrze participaci ve fotbalovém týmu. Kdy je ze stran organizace zajištěna základní strava 3x denně, ubytování se sociálním zařízením a elektřinou. Dívky také obdrží finanční odměnu za odehrání každého kola fotbalové ligy, které se fotbalový tým organizace PDS Zanzibar bude účastnit i v tomto roce. Liga má kola dvě, tudíž to jsou minimálně dvě finanční odměny v průběhu cca 3 měsíců.

Jedním z pozitivních dopadů na dívky, by mohly být možnosti jako, naučit se fungovat v kolektivu, jiném než rodinném, a zároveň by se díky osamostatnění mohly naučit určitou míru zodpovědnosti za sebe, za vydělané peníze, a za své činy, popřípadě za ně nést následky.

Na druhou stranu díky možnosti ubytování, které organizace nabízí, by se dívky mohly odstěhovat od rodiny a tím ulevit určité finanční výdaje rodině.

Tato část workshopu by se pomocí aktivit, snažila docílit zvýšené soběstačnosti dívek:

- Seminář zaměřený na budování životních dovedností

Seminář zaměřený na základní životní dovednosti, jako je komunikace, rozhodování, řešení problémů, time management a finanční gramotnost. Tyto workshopy mohou dívky vybavit praktickými dovednostmi, které jsou důležité pro jejich každodenní život, a pomoci jim rozvíjet sebedůvěru a nezávislost.

- Programy osobního rozvoje

Program osobního rozvoje, které se bude zaměřovat na budování sebeúcty, sebedůvěry a dovedností sebeobhajoby. Tento program bude zahrnovat aktivity, jako je trénink asertivity, cvičení sebereflexe a postupy péče o sebe sama, které podporují komplexní

rozvoj dívek a vybavují je nástroji pro zvládání problémů a přijímání informovaných rozhodnutí.

- Praktické workshopy

Praktické workshopy by se zaměřovaly na aktivity, které dívky naučí užitečným dovednostem, jako je vaření, šití nebo základní opravy v domácnosti. Tyto workshopy mohou dívky vybavit praktickými dovednostmi, které mohou zvýšit jejich soběstačnost a nezávislost v každodenním životě.

- Zapojení dívek do komunitních aktivit

Zapojení dívek do komunitních aktivit, jako je dobrovolnictví, komunitní projekty nebo iniciativy se sociálním dopadem. Tyto aktivity mohou dívkám vštípit smysl pro společenskou odpovědnost, občanskou angažovanost a umožnit jim pozitivně přispívat k rozvoji jejich komunit. Tyto činnosti se dají spojit s organizací PDS, která se také věnuje komunitnímu rozvoji.

6.4.4.2 Budování self-identity

Jedním z témat by bylo také zaměření empowermentu na self-identity. Pro některé dívky je náročné přijmout samu sebe, mnohdy z důvodu jiné orientace, jelikož být homosexuálem je v Tanzanii ilegální. Fotbal je pro dívky tedy „únikem“ či „výmluvou“, aby se nemusely vdávat či mít děti předčasně. Zda je chování manžela pro ně vhodné nebo si uvědomují, že se doma necítí bezpečně.

Také je self-identity důležité právě pro posílení rozhodnutí dívek jít si za svými sny, vůbec se zamýšlet nad tím, co by od života vůbec chtěly a také to může být velmi nápomocné právě při usilování o změnu v přístupu k dívkám a ženám ve společnosti.

Posílení pocitu vlastní identity a soběstačnosti u dívek může pomoci zpochybnit genderové stereotypy a normy a podpořit rovnost žen a mužů. Může dívky povzbudit, aby se vzepřely tradičním genderovým rolím a věnovaly se svým vášním a zájmům, včetně účasti ve sportech, jako je fotbal.

Budování self-identity a soběstačnosti může dívkám velmi pomoci i v budoucnu. Vlastnosti jako komunikace, týmová spolupráce, vedení týmu, mohou využít také v budoucnu, ať už ve škole, zaměstnání či při budování vztahů.

Workshop na téma budování vlastní identity a soběstačnosti může řešit psychologické, emocionální a sociální aspekty vývoje dívek, které jsou zásadní pro jejich celkovou pohodu a posílení postavení.

Dle Pražské školy máme pět základních psychických potřeb. Patří mezi ně: stimulace, „smysluplný svět“, citové pouto, osobní identita, otevřená budoucnost. (Matoušek a kol., 2013b, s. 226)

Potřeba identity se popsána jako nalezení vlastního místa ve společnosti, vlastní hodnoty, uplatnění a potřeba autonomie. Máme potřebu „být sami sebou“. Již od dítěte si budujeme vlastní „já“. Z počátku jsme pod velkým vlivem blízkých osob a formuje se v nás především „ty“. Postupem času přebíráme více odpovědnosti sami za sebe a tedy si budujeme to tzv. „já“. Během dospívání je otázka vlastní identity jednou z nejaktuálnějších. Otázky typu „kdo jsem“ a „jaká je má role ve společnosti“. Souvisí to také s otázkou rolí ve společnosti. (Matoušek a kol., 2013b, s. 228)

Maslowova pyramida lidských potřeb

Dle Maslowa (2014, s. 9-14) je naše motivace poháněná právě potřebami. Začíná tedy základními biologickými potřebami, které jsou základními pro naše přežití, jako je vzduch, jídlo, voda a spánek. Dále pokračuje skrze zajištění bezpečí a jistoty, v podobě domova a bezpečného prostředí, kde nám nehrozí nebezpečí. Na to se úzce pojí pocit lásky, sounáležitosti a také plnohodnotné vztahy. Skrze vztahy s ostatními přichází ke vztahu sám k sobě, kde popisuje potřebu sebepřijetí a sebeúcty, která je důležitá pro nalezení cíle ve svém životě. A všechny tyto potřeby zakončuje sebeaktualizací, která představuje touhu po seberozvoji, vzdělání a porozumění. Maslow popisuje sebeaktualizované jedince, jako někoho, kdo není otrokem obav, které jsou spojené s nedostatkem motivace a strachem z neznáma.

V Tanzanii a na Zanzibaru je v mnoha případech obtížné zajistit vůbec první dvě příčky potřeb.

Touto cílovou aktivitou bych dívky ráda podpořila právě v tom, nalézt jejich „já“. Pomocí otázek a také sestavením toho, co by si od života vlastně představovaly a přály.

Tato aktivita by mohla být pro ně určitým způsobem navádějící, jak nad věci přemýšlet jinak, než jak jsou nad věcmi zvyklé přemýšlet z domova. Jelikož pře fakt, že se situace na Zanzibaru ve vnímání žen, pouze jako matky a hospodyně, o dost zlepšila, stále je pro dívky velmi málo příležitostí, kde by se mohly uplatnit.

Ovšem pomocí uvědomění si toho, kdo jsme a co bychom si od života přály, a především čeho bychom chtěly dosáhnout. Můžeme dojít k hledání si prvních kroků k hledání cesty právě k těmto cílům.

Celkově lze říci, že budování sebepojetí dívek v Tanzanii vyžaduje mnohostranný přístup, který zahrnuje řešení vnitřních i vnějších faktorů, jež mohou ovlivnit jejich sebeúctu a smysl pro cíl. Poskytnutím podpory, povzbuzení a příležitostí, aby dívky mohly zkoumat své zájmy a rozvíjet své dovednosti, jim můžeme pomoci stát se silnými a sebevědomými osobnostmi, které jsou schopny naplno rozvinout svůj potenciál.

Také jde o nabytí sounáležitosti, s čím právě může být nápomocný fotbalový tým. Který dívkám může pomoci při budování sociálních konexí a vztahů. Tento pocit sounáležitosti může přispět k jejich sebepojetí tím, že jim dává pocit cíle, sounáležitosti a podpory v týmovém prostředí.

Celkově lze říci, že budování vlastní identity v ženském fotbale vyžaduje podpůrné a inkluzivní týmové prostředí, příležitosti pro rozvoj dovedností a rozvoj a závazek k rovnosti žen a mužů v rámci tohoto sportu. Snahou o dosažení těchto cílů můžete pomoci posílit postavení žen a dívek, aby se staly sebevědomými a úspěšnými fotbalistkami.

Matoušek (a kol., 2013a, s. 57) uvádí, že na utváření vlastního já mají stále vliv tradiční autority, jako je náboženství a tradice, které v Africe hrají obrovskou roli. Vliv tradic a náboženství může omezovat ostatní sociální agenty, jako jsou média (internet a televize). Z médií se dozvídáme rozličné informace, které poté budují naše pojetí o světu i sami o sobě.

Budování vlastní identity je velmi nápomocné a základem pro budování sebevědomí dívek, které je důležité při fotbale a především je to důležitý faktor pro postavení se sám za sebe a stát i za svým cílem a snem, i přes fakt, že s námi okolí, rodina či společnost nesouhlasí.

Část workshopu věnovaná právě budování self-identity by byla postavena na aktivitách, které by dívkám umožnily zamyslet se nad tím, kdo jsou, jaké jsou jejich silné stránky a čeho by v životě chtěly dosáhnout. Jednalo by se o aktivity jako je:

- Cvičení určené k sebereflexi

Zamýšlená je forma „psaní si deníku“, do kterého by dívky zapisovaly své pocity, při běžných či náročných situacích. Touto aktivitou by dívky měly docílit reflexe svých pocitů, jednání a chování. To jim může pomoci rozvíjet sebepoznání a hlubší porozumění sobě samým, svým silným stránkám a oblastem, ve kterých se mohou rozvíjet.

- Stanovení cílů pro určité období

Sepsat a seřadit si cíle, jak osobní, tak i týmové. Čeho by v následující době chtěly dosáhnout a jak by těchto cílů mohly dosáhnout. Tato aktivita jim může pomoci vytvořit si smysl pro účel, motivaci a přispět k jejich sebepojetí při práci na dosažení jejich cílů.

- Workshopy zaměřené na rozvoj dovedností

Školení zaměřené na rozvoj dovedností, které se zaměřuje na konkrétní fotbalové dovednosti, jako je driblink, přihrávka, střelba nebo taktické povědomí. Když se dívky zdokonalí ve fotbalových dovednostech, mohou získat pocit kompetence a úspěchu, což může pozitivně ovlivnit jejich sebepojetí.

- Sepsání si silných a slabých stránek

Tato aktivita by se skládala ze sepsání si silných a slabých stránek, kterých ji jsou dívky na sobě vědomé. Ať už jsou to vlastnosti, které se týkají jen jejich samotných nebo i jejich role v týmu. A následná sebereflexe dívek a snaha najít možné posílení silných stránek a taky jak pracovat se slabými stránkami.

6.4.4.3 Prevence bezmoci

"Prevence před bezmocí" v kontextu posilování postavení žen znamená upřednostňovat opatření, která mají zabránit situacím, jež by mohly vést k bezmocnosti nebo závislosti, a nečekat, až se ženy ocitnou ve stavu bezmoci, a teprve poté zasáhnout.

Jinými slovy, je lepší podniknout aktivní kroky k posílení postavení žen a v první řadě zabránit tomu, aby se staly zranitelnými, než čekat, až budou čelit významným výzvám a překážkám, a teprve poté jim poskytnout podporu.

To může zahrnovat různé strategie, jako je poskytování vzdělávání, školení v oblasti dovedností a finanční podpory ženám, podpora rovnosti žen a mužů a zpochybňování společenských norem a postojů, které udržují diskriminaci a nerovnost na základě pohlaví.

Tím, že upřednostníme prevenci před bezmocí, můžeme pomoci vytvořit rovnější a spravedlivější společnost, v níž budou mít ženy k dispozici zdroje, dovednosti a znalosti, které potřebují k tomu, aby mohly plně využít svůj potenciál a pozitivně přispívat svým rodinám a komunitám.

Důležitou součástí je také budování životní perspektivy, kdy může být otevřená budoucnost motivací docílit nějaké změny či zabránit ztracení se v očekáváních společnosti. Člověk má potřebu překonávat sebe samého a také své stávající životní podmínky. Proto potřebujeme před sebou mít budoucnost v níž naše sny, cíle a snaha může pokračovat. Je důležité si mít k tomu bezpečný prostor, bez zbytečných rizik. Důležitou pomocí a zdrojem je zde naděje. Jelikož pokud je pro člověka budoucnost uzavřena a nemá možnost dále růst, může to vyvolat pocit zoufalství a bezmoci. Všechny

tyto postoje se projevují i na pocitu jistoty, bezpečí, důvěře a sebedůvěře ke světu a k sobě samému. (Matoušek, 2013b, s. 229)

Bezmocnost pramení z nedostatku rozhodovacích pravomocí, z nemožnosti činit rozhodnutí a z nerespektujícího zacházení, které je důsledkem postavení na okraji společnosti. (Young, 1990, in Hammell, 2006, [online])

Všechny aktivity by měly být ovšem přizpůsobeny kulturnímu kontextu, věku a potřebám dívek ve fotbalovém týmu a zajistit, aby byly prováděny v bezpečném, podpůrném a inkluzivním prostředí. Tím, že dívkám budou poskytnuty nástroje, znalosti a podpora při prosazování jejich práv, budování odolnosti a rozvíjení jejich dovedností, může být předcházeno pocitům bezmoci a posílit je, aby se dokázaly vypořádat s problémy životě.

I u této klíčové aktivity vynaložena snaha docílit cíle za pomoci menších aktivit, které jsou právě malými preventivními krůčky proti bezmocnosti dívek:

- Semináře zaměřené na zvyšování genderové citlivosti

Zorganizování genderově senzibilizační semináře, které by měl za cíl zvýšit povědomí o diskriminaci, násilí a stereotypech na základě pohlaví. Tyto semináře mohou dívkám pomoci pochopit jejich práva, zpochybnit škodlivé genderové normy a rozvíjet dovednosti kritického myšlení, aby dokázaly rozpoznat a reagovat na situace, ve kterých se mohou cítit bezmocné.

- Školení asertivity

Školení asertivity dívky naučí, jak vyjádřit svůj názor, stanovit hranice a efektivně vyjednávat v různých situacích. To může být dívkám nápomocné při rozvoji asertivních komunikačních dovedností, budovat si sebevědomí a odolávat situacím, ve kterých se mohou cítit bezmocné nebo zranitelné.

- Vzdělávání v oblasti práv a právní ochrany

Vzdělávání pro dívky o jejich právech a právní ochraně, včetně práva na vzdělání, zdraví a bezpečnost. Poskytnutí informací o příslušných zákonech, politikách a zdrojích, které mohou dívkám pomoci pochopit jejich práva a vyhledat podporu, pokud se setkají s diskriminací, obtěžováním nebo jinými formami nespravedlnosti.

- Peer skupina vzájemné podpory:

V rámci fotbalového týmu vytvoření podpůrné skupiny, kde si dívky mohou sdílet zkušenosti, poskytovat si emocionální podporu a vzájemně si radit a být pro sebe oporou. Peer skupiny vzájemné podpory mohou pro dívky vytvořit bezpečný prostor, kde mohou diskutovat o problémech, hledat radu a získat potvrzení, což může pomoci předcházet pocitům bezmoci a izolace.

6.4.4.4 Podpora týmových rolí a týmového ducha týmu

Týmové role jsou pro skupinu (tým) důležité především z možnosti zvýšení produktivity práce a zvýšení adaptability.

Podporovat spolupráci, inkluzivitu a týmovou práci mezi dívkami různého původu, schopností a úrovně dovedností. Vytvářet podpůrné a inkluzivní prostředí, kde se všechny dívky cítí vítány, respektovány a oceňovány a kde mohou rozvíjet svou vlastní identitu jako součást různorodého a jednotného týmu.

- Team-Building

Cílem bude uspořádat team-building, který bude zaměřený právě na týmové aktivity, jako jsou cvičení pro stmelení kolektivu, skupinové výzvy nebo týmové hry, které podpoří pocit sounáležitosti a kamarádství mezi dívkami. Tyto aktivity mohou dívkám pomoci rozvinout silnou týmovou dynamiku, podpořit přátelství a posílit jejich sebepojetí jako součásti podpůrného týmu.

- Oslava úspěchů

Důležitou součástí je také uznání a oslavení úspěchu dívek na fotbalovém hřišti, avšak i mimo něj. To může zahrnovat uznání individuálních a týmových úspěchů, zdůraznění osobních milníků a ocenění úsilí a pokroku. Oslavování úspěchů může zvýšit sebevědomí dívek, posílit jejich sebevědomí jako schopných sportovkyň a motivovat je k dalšímu úsilí o úspěch.

6.4.5 Vytvoření internetových stránek pro dívky

Pro mnohé dívky je PDS Princess první příležitostí, která může vést k osamostatnění a do budoucna třeba i k finanční nezávislosti. Proto můžou být internetové stránky pozitivním krokem ke zviditelnění dívek. Také se tak mohou zvýšit jejich šance na odkoupení z jiných týmu. Ve chvíli, kdyby by na internetových stránkách byly především i fotbalové zkušenosti.

Organizace PDS Zanzibar pravidelně přijímá dobrovolníky z celého světa, tím pádem mají dívky šanci ucházet se i o pozici v týmu v jiných státech. Online představení dívek by k tomu mohlo být velice nápomocné.

6.4.6 Evaluace

Možnost udělit evaluace bude dívkám předaná v polovině workshopu a po skončení fotbalové ligy. Cílem této zprávy je dozvědět se, zda workshop plní své cíle a dosáhl

alespoň minimálních výsledků v empowermnetu dívek skrze participaci ve fotbalovém týmu.

6.5 Indikátory splnění klíčových aktivit projektu

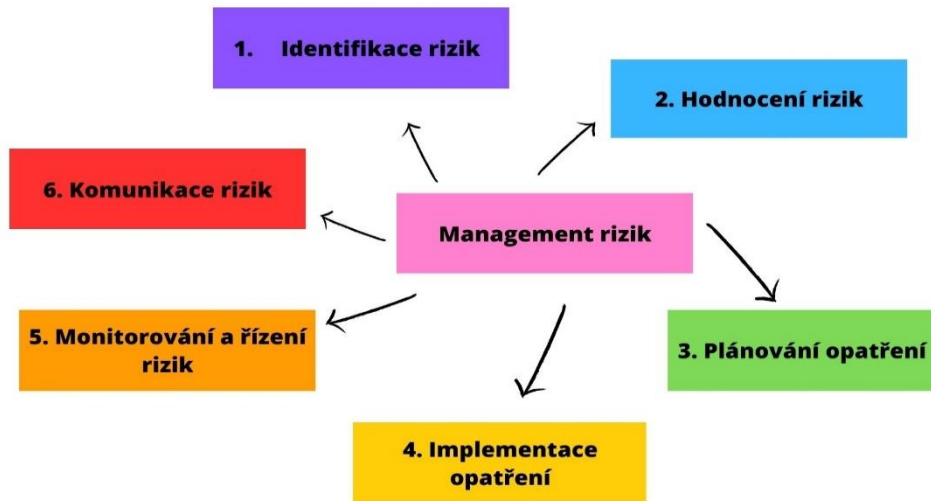
Záměrem projektu je zvýšení soběstačnosti a sebevědomí. Dosažení indikátoru nastane v případě, že se to podaří alespoň u 5 dívek ze zmíněného fotbalového týmu.

Cílem je aby se alespoň 15 dívek z 20 se účastnilo workshopů. A alespoň 10 dívek se osobně posunulo alespoň v jedné z oblastí, které budou obsahem workshopu. Cíl bude dosažený pokud alespoň 10 dívek workshopy ohodnotí jako užitečné.

Po realizaci prvních dvou klíčových aktivit, viz předchozí kapitola, kdy se k projektu budou shánět komponenty potřebné k jeho uskutečnění. Cílem je uskutečnit workshopy 2x týdně v prostorách organizace PDS Zanzibar. A také zajištění minimálně jednoho dobrovolníka a koordinátora projektu. Kteří budou smluvně svázání s organizací, jelikož by to byli jedinci z řad zaměstnanců organizace. Jelikož by se jednalo o další projekt organizace nebude potřeba řešit více smluv, než je ta, kterou zúčastnění budou mít již s organizací. Následovat bude představení a propagace workshopu a následně na to navazující témata a kurzy s nimi spojené. K propagaci bude sloužit 50 vytištěných letáčků, které budou předány právě dívkám z fotbalového týmu a také informace můžou posloužit pro účely obeznámení nepřímých cílových skupin, co je vlastně cílem a účelem workshopu.

Během všech aktivit bude průběžně zaznamenávaná docházka, ovšem ne z důvodu povinnosti kurzu, ale spíše z výzkumných důvodu, aby bylo po skončení workshopu zodpovědět předem stanovené cíle. Dále budou účastnicím průběžně předkládány dotazníky ohledně dotazů, zda kurzy předaly, co bylo v popisu a očekávání. Evaluace workshopu v podobě evaluační zprávy by proběhla dvakrát za dobu projektu a to v polovině realizace workshopu a poté po jeho skončení, s menším časovým odstupem, což znamená po skončení fotbalové ligy.

6.6 Management rizik projektu

Management rizik – rozdělení

6.6.1 Nepřijetí projektu společností

Jedním z rizik je nepřijetí projektu společností. Téma empowerment je sice v posledních letech často zmiňované, ale zaměření na participaci žen ve fotbale, může být tématem které zanzibarská společnost prozatím úplně nepřijala za své. Především tedy mužská část. Příčinou nesouhlasu může být více faktorů. Ať už se jedná o fakt, že se dívky účastní fotbalových aktivit nebo fakt, že usilují o posílení postavení ve společnosti.

Příklady odporu mužů byly zaznamenány v jakékoli formě výdělků mimo domov, a to jak ve formální placené práci, tak v neformálních činnostech. (Kabeer, 2014, In Hjelmström, 2017, s. 8-10, [online]) Kabeer (2014) tvrdí, že odpor má kořeny v neschopnosti mužů dostát svému obrazu muže živitele domácnosti. (Kabeer, 2014, In Hjelmström, 2017, s. 8-10, [online]) Jako důvod odporu mužů jsou uznávány emocionálně vypjatá povaha moci v manželství, například obavy z veřejného mínění o jejich kompetencích živitele rodiny, obavy, že by jejich manželky zanedbávaly své domácí povinnosti, a obavy, že by výdělky manželek mohly oslabit mužskou autoritu v domácnosti. (Kabeer, 2014, In Hjelmström, 2017, s. 8-10, [online]) Tento pocit selhání

vedl také k domácímu násilí, zvýšené konzumaci alkoholu a sexuálním aférám mimo manželství, aby se pokusili prosadit svou autoritu. (Kabeer, 2014, In Hjelmström, 2017, s. 8-10, [online])

Nespravedlivé rozdělení domácích prací je cenou, kterou musí ženy zaplatit, pokud chtějí zůstat vdané a zároveň vydělávat peníze. To je jen další důkaz toho, že rovnováha moci v manželstvích do značné míry závisí na ekonomické závislosti žen. (Kabeer, 2014, In Hjelmström, 2017, s. 8-10, [online])

Riziku by se dalo předcházet určitou citlivostí také vyvarování se zbytečných konfliktů a střetů.

6.6.2 Kulturní neporozumění

Dalším rizikem z mé strany může být i nedostatek kulturní senzitivity. I přes fakt, že se domnívám, že je projekt budován s dodatečnou dávkou kulturní senzitivity, je zde vysoká pravděpodobnost, že se můj názor nemusí setkat s názory lidí se Zanzibaru. Z důvodu témat, která jsou na Zanzibaru tabu či se o nich nehovoří, jako např. domácí násilí, genderová rovnost, dětské sňatky, atd. Může nastat situace, kdy realizace workshopu bude konfrontována právě s nesouhlasem společnosti, z možného důvodu i jako „příliš západní názory“.

Tomuto riziku by se mohlo dát předcházet právě pomocí konzultací s ředitelem organizace a dalších zaměstnanců PDS Zanzibar a také samotných dívek z PDS Princess.

6.6.3 Jazyková bariéra

Rizikem by mohla být také jazyková bariéra při realizaci workshopu. Spoustu mladých dívek anglicky mluví jen málo a některé dokonce vůbec. Po zmírnění toho rizika bude důležité zapojení personálu PDS, kteří by mohly posloužit i jako překladatelé, v případě že by některé dívky angličtinu neovládaly.

Tomuto riziku by se dalo předcházet, kdyby jedním z dobrovolníků byl někdo z místních, jelikož by ovládal angličtinu a také svahilštinu, tudíž by byl schopen kurzy překládat.

6.6.4 Nízká motivace dívek

I přes konzultaci s ředitelem organizace vyjádřením jeho podpory k projektu. Je zde stále možnost, že dívky, na než je projekt směřován, zájem mít nebudou a tím pádem se kurz neuskuteční.

Možností jak tomuto riziku předejít je včasná komunikace s dívkami a detailní představení workshopu a jeho cíle. Také bude důležité workshop udělat vzájemnou spoluprací, dát dívkám dostatek prostoru, úspěšně je motivovat a také vmístit prvky zábavy, aby kurz nenabral monotónnost.

6.6.5 Nedostatečná propagace

I přes již zmíněné rizika jako nepochopení projektu společností nebo kulturní neporozumění, se o propagaci projektu nejspíše dozvedí i za hranicemi organizace PDS Zanzibar. Z tohoto důvodu je potřeba k propagaci přistupovat velice obezřetně a s určitou dávkou kulturní citlivosti. Zároveň největší propagace by měla proběhnout převážně se zaměřením na dívky, na které je workshop mířený.

Velkou pomocí by mohly být i tištěné letáčky, které budou primárně určené pro dívky z fotbalového týmu, které jsou tedy hlavní cílovou skupinou workshopu. Ale zároveň by letáčky měly posloužit k propagaci workshopu a především témat s ním spojené právě i lidem v nejbližším okolí organizace.

6.6.6 Strach ze změny

Jedním z rizik je také vnímání empowermentu samotných žen v Tanzanii. Na jednu stranu si uvědomují jaká je situace a nerovné postavení žen ve společnosti. Ovšem na druhou stranu často nemají povědomí o možnostech změny. Proto je rizikem právě fakt, že možná o změnu stát nebudou ani mnohé z žen, protože to jak je to teď, je něco na co jsou zvyklé a změny mohou ubýt někdy kamenem úrazu.

Ženy jsou často sice ve společnosti respektovány jako matky a uznány za silné, ale ve chvíli, kdy se na situaci žen podíváme z finančního hlediska nebo genderových podmínek, je situace žen velmi slabá. Zároveň i věci jako manželství a rodinný život mohou samotnými ženami být vnímány více jako povinnost a cíl v jejich životě. Samy si totiž neuvědomují, že jim to může vzít možnosti na vzdělání, práci atd. I z tohoto důvodu je důležité předávání informací o dané problematice a empowermentu žen.

Proto bude velice důležité přistupovat k zúčastněným dívkám velmi obezřetně, empaticky a trpělivě. Popřípadě mít také porozumění pro případ, že by s názorem a cílem workshopu nesouhlasily.

6.6.7 Nedostatek zdrojů a informací k tématům

Zásadním bodem je dostatek zdrojů a informací k tématům workshopu a problematice obecně. Jelikož pokud má tato aktivita dívkám něco předat, je důležité mít ověřenou

pravdivost, praktičnost a zásadnost předávaných informací. Také je důležité dbát na zachování bezpečného prostoru a důvěry, jak dívek mezi sebou, tak i dívek a dobrovolníků.

Předejít tomuto riziku by se dalo za pomoci aktivní obnovy a ověřování zdrojů a informací.

MANAGEMENT RIZIK								
IDENTIFIKACE RIZIK	NEPŘIJETÍ SPOLEČNOSTI	KULTURNÍ NEPOROZUMĚNÍ	JAZYKOVÁ BARIÉRA	NÍZKÁ MOTIVACE DÍVEK	NEDOSTATEČNÁ PROPAGACE	STRACH ZE ZMĚNY	NEDOSTATEK ZDROJŮ A INFORMACÍ K TÉMATŮM	ŠPATNÁ DOSTUPNOST
HODNOCENÍ RIZIK	PRÁVDĚPODOBĚ	PRÁVDĚPODOBĚ	VELMI PRÁVDĚPODOBĚ	VELMI PRÁVDĚPODOBĚ	MÁLO PRÁVDĚPODOBĚ	PRÁVDĚPODOBĚ	MÁLO PRÁVDĚPODOBĚ	MÁLO PRÁVDĚPODOBĚ
PLÁNOVÁNÍ OPATŘENÍ	- pravidelné porady s ředitelem organizace před realizací projektu - zpracováním informací, které jsem nasbírala během praxe - respektovat normy a hodnoty společnosti	- předem si nastudovat situaci řešeného tématu - připravit se na možnost nepochopení rozdílů	- naučit se základní jazykové dovednosti ve svahilštině - zajištění dobrovolníka, který bude vládat angličtinu a svahilštinu	- vytvoření dostatečně zajímavé propagace - nemít vysoké očekávání - mít radost z malíčkostí - neustálá motivace dívek - zábavné prvky	- předpříprava propagačního materiálu - konzultace s ředitelem organizace - nedodaání propagačních letáčku v čas	- usilovat pouze o malíčkosti - mít pochopení, trpělivost být otevřená i negativním či nesouhlasným reakcím	předpřípravit i daná témata načíst potřebnou literaturu	zajištění prostoru přímo v prostorech PDS Zanzibar
IMPLEMENTACE OPATŘENÍ	- rozhovor s ředitelem organizace, dobrovolníky, samotnými hráčkami - pozorování reakcí lidí na samotný workshop	- k rozdílům přistupovat s trpělivostí, nadhledem a otevřeností - možnost opustit workshop	zajištění dobrovolník ovládající potřebné jazyky (angličtina a svahilština)	- propracovaná propagace celého workshopu - snaha o porozumění a uspokojení potřeb dívek v dané chvíli - improvizace a volná zábava	- dostatečná viditelnost propagovaných workshopů - dostatečný počet a včasné dodání propagačních letáčků	- možnost vyjít otevřeně svůj názor, ať už se bude jednat o souhlas či nesouhlas - netlačit na účastnice	průběžná aktualizace zdrojů a informací	- potvrzení si prostor v PDS Zanzibar - ověření informace, zda dívky žijí poblíž nebo přímo v organizaci
MONITOROVÁNÍ A ŘÍZENÍ RIZIK	průběžné zjišťování situace a komunikace s místními	průběžné zjišťování situace a komunikace s místními	průběžné se zúčastněných ptát, zda rozumí a zda jim témata dávají smysl	průběžné zjišťovat, zda je workshop pro zúčastněné dostatečně pohodlný a kvalitní	průběžné zjišťování, zda je o projektu dostatečně informováno, převážně v okolí PDS Princess	průběžné se ptát zúčastněných na pocity z workshopu či z cíle projektu	neustálé dohledávání zdrojů	průběžné zjišťovat dostupnost prostor a také přístupu dívek
KOMUNIKACE RIZIK	ředitel organizace	ředitel organizace	dívky z fotbalového týmu, dobrovolník a ředitel organizace	dívky z fotbalového týmu, dobrovolník a ředitel organizace	ředitel organizace	ředitel organizace	dívky z fotbalového týmu, dobrovolník a ředitel organizace	dívky z fotbalového týmu, dobrovolník a ředitel organizace

Management rizik – specifikováno na projekt

6.7 Výstupy a výsledky projektu

Výstupy projektu budou ověřován docházkovým listem, ne z důvodu povinnosti, ale spíše kvůli zaznamenání, kolik dívek se účastnilo. Dále dotazníkem a evaluačním dotazníkem, které budou v průběhu workshopů, a poté následně i po konci fotbalové ligy, aby proběhla evaluace jaký to měl workshop vliv na posílení týmových rolí a týmové pospolitosti. Další způsob ověření výstupu bude v podobě smluv, a to mezi organizací a dobrovolníkem a mezi organizací a mnou.

Dále bude projekt probíhat následovně:

1. Realizace workshopu - workshop 2x týdně
2. Smlouva o zajištění místa - prostory organizace PDS Zanzibar
3. Zpracované materiály k tématům
4. Zajištění dobrovolníků - minimálně jeden dobrovolník z organizace PDS Zanzibar a podepsaná vzájemná smlouva mezi dobrovolníkem a organizací
5. Propagační materiál k workshopu - 50 vytištěných letáčků určenou na propagaci workshopu
6. Evaluace v půlce workshopu a po skončení fotbalové ligy - evaluační zprávy

Výsledkem projektu bude workshop, který se bude realizovat 2x týdně v prostorách organizace PDS Zanzibar. Bude se to odehrávat ve spolupráci, minimálně s jedním dobrovolníkem, který by pokud možno ovládal jak angličtinu, tak i svahilštinu, aby v případě neznalosti angličtiny ze strany dívek, mohl témata překládat.

Cílem workshopu je snaha rozvinout schopnosti dívek v soběstačnosti, self-identity a týmové spolupráci. Také informovat dívky o aktuální situaci postavení žen ve společnosti, o jejich právech a možnostech řešení.

6.8 Popis přidané hodnoty projektu

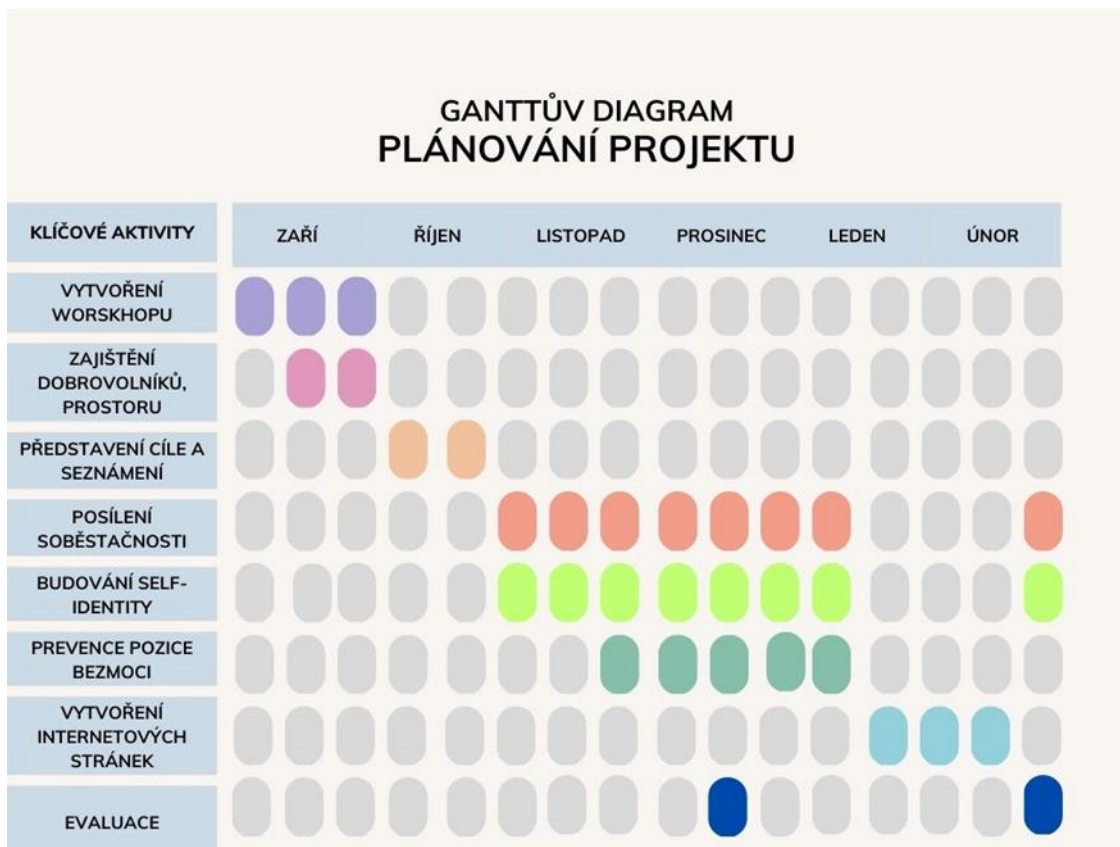
Hodnotu projektu spatřuji převážně v budoucnosti žen a dívek, jelikož se situace ohledně empowermentu žen zlepšuje a ženy mají mnohem více příležitostí, než tomu bylo pár let nazpátek. Překážkou je náboženské a tradiční rozložení společnosti, a také malá důvěra žen samy v sebe. Ovšem domnívám se, že v případě kdy by ženám byly poskytnuty příležitosti seberozvoji, vzdělání a i pracovní příležitosti, mohla by se situace rapidně zlepšit.

Na praxi jsem sama mohla poznat spoustu žen a dívek, které byly zaměstnány v organizaci, studovaly nebo měly sny a šly si za tím, co by v budoucnu chtěly dělat. Zde se opět vyskytuje v některých případech problém s nízkou informovaností o podmínkách k zaměstnání. Ovšem spoustu dívek vzdělání přikládá velkou váhu a školy navštěvují s nadšením.

Troufla bych si říct, že by workshopy na podporu soběstačnosti žen a budování self-identity dívek mohly být i součástí výuky na vyšších stupních základních škol a dále pak i ve středním a vyšším vzdělání. Jelikož v dívkách je opravdu velký potenciál, který zatím nebyl na Zanzibaru a v Tanzanii celkově plně využit.

6.9 Harmonogram – Ganttův diagram

V prvním měsíci je v plánu vůbec počáteční realizace projektu. Zajišťování prostorů, dobrovolníků (koordinátora a manažera, vybavení atd. Během druhého měsíce by dívky byly seznámeny s cílem a dílčími aktivitami workshopu. Po stupně by se během druhého, třetí, čtvrtého měsíce prezentovaly jednotlivá témata a realizovaly se dílčí aktivity. Před ligou by proběhla ještě průběžná evaluace, zda workshop splňuje alespoň jeden ze svých cílů. Během fotbalové ligy, by se dívky mohly věnovat přípravě svých internetových profilů. A po konci ligy by proběhla rekapitulace témat, a především také závěrečná reflexe s dívkami a evaluace celého workshopu.

Ganttův diagram projektu

6.10 Rozpočet projektu

Kategorie nákladů	Výpočet nákladů			Zdroj financování	Popis položky
	Cena za jednotku	Počet jednotek	Celkem		
Osobní výdaje			38 362 Kč	Finanční zdroje organizace	
Koordinátor projektu	150\$ = 3 196 Kč		900 \$ = 19 181 Kč		100 TZS = 0,925 Kč 1\$ = 21,312 Kč
Manager projektu	150\$\$ = 3 196 Kč		900 \$ = 19 181 Kč		
Nákup služeb			24 000 Kč		
Energie	1 000 Kč	6	6 000 Kč		
Služby	3 000 Kč	6	18 000 Kč		Pronájem hřiště
Spotřební výdaje			8 230Kč		
Materiál	500 TZS = 4,6 Kč	50	25 000 TZS = 230 Kč		500 TZS za 1ks krát 50 letáčků na propagaci workshopu
Kancelářské potřeby			3 000 Kč		Deníky, propisky, flip chart papíry, atd.
Vybavení na jednotliví dílčí aktivity	1 000 Kč	5	5 000 Kč		Budget na jednotlivé dílčí aktivity
Výdaje celkem			70 592 Kč		

Organizace má partnerské pobočky v Belgii, Francii a Kanadě. Odkud získává určité finance. Další výdaje pokrývají peníze od dobrovolníků, kteří platí organizaci za ubytování, 3x denně jídlo a malá část jde právě i na podporu projektů organizace. V neposlední řadě příjem organizace tvoří prodej produktů, které si vyrábí sami v rámci programů na empowerment žen a mladistvých, jedná se o kosmetické produkty a výrobky z šicích dílen.

Rozpočet byl konzultován po celou dobu s ředitelem organizace PDS Zanzibar. Částky jsou všechny opravdu dle zanzibarských cen.

Ceny v rozpočtu uvádím v českých korunách, popřípadě v popisu položky zmiňuji cenu v původní měně, se kterou na Zanzibaru manipulují. Jedná se především o platy pro

koordinátora a manažera projektu, jejichž částka mi byla řečena ředitelem organizace v amerických dolarech, a poté o cenu za tisk letáčků, která je přepočítaná z TZS

6.11 Logframe projektu

	Shrnutí projektu	Indikátory	Způsob ověření	Předpoklady realizace
Přínosy/ záměr	Zvýšení empowermentu dívek z fotbalového týmu PDS Princess na Zanzibaru	Zvýšení soběstačností a sebevědomím alespoň u 5 dívek.	Dotazníky po skončení workshopů, zda projekt zanechal efekt Průzkumy	
Cíl/ výsledky	Rozvinout schopnosti dívek v soběstačnosti, self-identity a týmové spolupráce, pomocí organizace workshopů spojených s fotbalovým týmem Organizace workshopů 2x týdně pod dobu 5 měsíců v PDS Zanzibar organizaci	1. 15 dívek z 20 se bude účastnit workshopů 2. Alespoň 10 dívek se posunulo alespoň v jedné z oblastí 3. Alespoň 10 dívek hodnotí workshopy jako užitečné	Docházka Dotazník Evaluační zpráva	Aktivita a zájem dívek při workshopech a dostatečná účast dívek Workshopy budou v souladu s kulturním vnímáním společnosti
Výstupy projektu	1. Realizace workshopů 2. Zpracované materiály k tématům 3. Zajištění dobrovolníků 4. Smlouva o zajištění místa 5. Propagační materiál	1. Workshopy 2x týdně v prostorách PDS Zanzibar organizace 2. Minimálně jeden dobrovolník z organizace PDS Zanzibar	Docházka Dotazník Smlouvy Rozpočet Propagační letáčku materiály v podobě	Přijatelnost workshopu komunitou Porozumění workshopu dívkami

	6. Evaluace	3. Podepsaná vzájemná smlouva mezi dobrovolníky a organizací 4. 50 vytištěných letáků na propagaci workshopu 5. Evaluační zpráva		
Činnosti/aktivity	1. Vytvoření osnovy a harmonogramu workshopu a. Zpracování tématu: Posílení soběstačnosti b. Zpracování tématu: Budování self-identity c. Zpracování tématu: Podpora týmových rolí a týmové spolupráce d. Zpracování tématu: Prevence bezmoci 2. Zajištění dobrovolníků	Zdroje: Dosavadní vedení a trenéři fotbalového týmu Konexe organizace Prostory organizace Dobrovolníci organizace	Hrubý časový rámeček: 1. Příprava projektu (první měsíc) 2. Zajištění potřebných komponentů k projektu (první měsíc) 3. Realizace workshopu (2., 3. a 4. měsíc) 4. Fotbalová liga (3., 4., a 5. měsíc) 5. Evaluace projektu- Evaluační zpráva zpracovaná po konci ligy (tzn. Cca 2 měsíce po konci workshopu)	Dostatečný zájem dívek Dostupnost díky prostoru v PDS Zanzibar Dostupnost dobrovolníků a zajištění překladatele (popřípadě dobrovolníka, který bude ovládat angličtinu i svahilštinu) Dostupnost zdrojů informací k tématům Dostatečná propagace

	3 Zajištění prostoru,			
	4 Zajištění financování			
	5 Získání zájmu dívek, skrze propagaci			
	6 Monitoring a evaluace			

Závěr

Tématem mé bakalářské práce byl rozvoj komunitní práce v Tanzanii. Kdy jsem se toto téma snažila blíže specifikovat nejdříve v teoretické části za pomoci cíle, kterým bylo zmapovat a identifikovat fungování ženského empowermentu v rámci komunity na Zanzibaru. A poté jsem na základě zpracované teorie vytvořila v praktické části projekt, který má za cíl zvýšení empowermentu žen pomocí participace v ženském fotbalovém týmu. Projekt je propojen a určen pro organizaci PDS Zanzibar, ve které jsem měla možnost strávit tři měsíční praxi a která má vlastní ženský fotbalový tým.

V první kapitole jsem se věnovala popisu metod, principů, přístupů a teorií sociální práce, které mi téma pomohly více specifikovat a ukotvit.

Již na začátku jsem svou práci vymezila na úroveň makro praxe sociální práce, se kterou úzce souvisí reformní paradigma, které jsem se snažil obsáhnout i v pojetí feminismu. Poté jsem přes popis komunity a komunitní práce došla až k metodě komunitního rozvoje, kde jsem se zase více zaměřila na ženy a jejich postavení ve společnosti, jelikož tomu se budu věnovat v průběhu celé práce. Komunitu jako takovou jsem se snažila více specifikovat z pohledu tanzanského pojetí.

Mezi principy sociální práce, kterými jsem se v průběhu první kapitoly a vlastně i celé práce zabývala, byly sociální kapitál a jeho důležitost, empowerment a s ním spojená participace žen v tanzanské a zanzibarské společnosti. Empowerment je obsáhnut i v cíli mé práce, tudíž jsem tuto kapitolu rozebrala trochu více do hloubky.

Teorii sociální práce jsem zvolila feministické pojetí sociální práce, která je přímo zaměřená na ženy a na jejich postavení a posílení. Na ní se velmi úzce pojí antiopresivní přístup, který zdůrazňuje stále přetrvávající míru nerovnosti a diskriminace, která je vůči ženám držena. Také zde zmiňuji techniky jako je zvyšování vědomí o dané situaci, což jsou techniky využívány na navazující projekt.

Ve druhé kapitole přecházím k sociální politice a legislativě. Kdy se věnuji vymezení diskriminace a genderové nerovnosti v tanzanské politice. Také jejich zakotvení v zákonech a případným postojům na jejich podporu a boj proti těmto úskalím.

Dalšími faktory, které dívky mohou v průběhu dospívání ohrožovat a kterým jsou vystavovány je časté domácí násilí, které je pácháno jak na ženách, tak i dětech. S tím jsou velmi úzce spjatá témata jako jsou dětské sňatky a brzká mateřství. Které dívkách znesnadňují školní přípravu. Z těchto důvodů se velmi často stává, že dívky jsou mnohem méně vzdělané než chlapci a celkově osahují nižší míry vzdělanosti.

V analýze se dále zabývám, jaké možnosti a podmínky mají dívky v Tanzanii. Uvádím stakeholder, které mohou být pro situaci nápomocné a také příklad genderové nerovnosti ve školství v ČR.

Cílem teoretické části bylo identifikovat a zmapovat fungování ženského empowermentu v rámci komunity na Zanzibaru. Věřím, že se mi podařilo v práci

zmapovat metody, teorie, a přístupy, které jsou tomuto tématu nápomocné, ale zároveň i faktory, které jsou příčinu neúspěchu či zpomalení rozvoje.

V praktické části se dále věnuji postupně vytvoření projektu, skrze další analýzu, ve které se zabývám převážně soběstačností dívek na Zanzibaru a specifikaci cílové skupiny.

Poté následuje část klíčových aktivit, které se věnují jak založení workshopu, tak i dílčím aktivitám, pomocí kterých by cílové aktivity měly být uskutečněny a dosaženy. Důležitou částí je také management rizik a provedení terénního průzkumu, který jsem měla možnost zpracovat právě díky pozorování a dotazování již během praxe a také po návratu skrze komunikaci s ředitelem organizace, trenéry z fotbalového týmu a samotných dívek z PDS Princess.

Harmonogram projektu je znázorněn skrze Ganttův diagram a celý projekt je také vepsán do Logframu. V rozpočtu je potom vyčísleno, na kolik by projekt vyšel.

Problematika, které se ve své práci dotýkám, může v určitých případech být tzv. „na tenkém ledě“, jelikož musím potvrdit značný rozdíl ve vnímání této problematiky, právě mezi našim (západním) a tanzanským pojetím. V Tanzanii si sice tyto faktory uvědomují, což dokládají i program a plány, které jsou k těmto tématům publikovány, ale je mnohem náročnější docílit nějaké změny.

Téma ženského fotbalu je v Tanzanii stále v začátcích. Velká část společnosti má k dívkám ve sportu stále velké výhrady. Ale fakt, že země má národní ženské fotbalové týmy a také ligu pro dívčí týmy, je dobrým znamením a především to značí pokrok, který se v zemi děje.

I přes vysoká rizika tematiky, si myslím, že je téma vhodné pro další rozvoj, zkoumání a především má dost dobré podklady na malé, ale i větší změny v tanzanské společnosti právě v práci se ženami a jejich postavením.

Bibliografie

ADAMS, Robert. 2003. Social work and empowerment. 3rd ed. Houndmills: Palgrave Macmillan, xvi, 214 s. ISBN 1403905517.

AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION. Consciousness raising. © 2023. [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://dictionary.apa.org/consciousness-raising>

BLEJČÍKOVÁ, M.; GLUMBÍKOVÁ, K.; GOJOVÁ, A.; GOJOVÁ, V. 2016. Participativní přístup v sociální práci. [online]. © Ostravská univerzita v Ostravě, Fakulta sociálních studií. [cit. 2023-04-11]. ISBN 978-80-7464-851-9. Dostupné z: <https://dokumenty.osu.cz/fss/publikace/participativni-pristupy-v-socialni-praci.pdf>

BRUEGEL, I; LISTER, R; MORROW, G and FRANKLIN, J, ed. 2005. Women and Social Capital. [online]. © Families & Social Capital ESRC Research Group. London: London South Bank University. [cit. 2023-04-11]. ISBN 1-874418-49-7. Dostupné z: <https://1url.cz/Wr6Jr>

CARE. Soběstačnost žen a dívek. © 2020. [online]. CARE Česká republika. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://care.cz/sobestacnost-zenadivek/>

CHINAZA, Emmanuel. 2021. Women's Sports in Africa: The Debacle Facing It And How It Can Be Improved. In: globalsportmatters.com [online]. 28. January 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://globalsportmatters.com/culture/2021/01/28/women-sports-in-africa-the-debacle-facing-it-and-how-it-can-be-improved/>

COLEMAN, James, Samuel. 1998. Foundations of Social Theory. [online]. Cambridge, Mass.: Harvard University Press. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/30025546.pdf>

THE CONSTITUTION OF THE UNITED REPUBLIC OF TANZANIA. 2005. PART II FUNDAMENTAL OBJECTIVES AND DIRECTIVE PRINCIPLES OF STATE POLICY. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.parliament.go.tz/uploads/documents/publications/en/1475140028-The%20Constitution.pdf>

THE CONSTITUTION OF THE UNITED REPUBLIC OF TANZANIA. 2005. PART III BASIC RIGHTS AND DUTIES. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.parliament.go.tz/uploads/documents/publications/en/1475140028-The%20Constitution.pdf>

THE CONSTITUTION OF THE UNITED REPUBLIC OF TANZANIA. 2005. THE RIGHT TO WORK. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.parliament.go.tz/uploads/documents/publications/en/1475140028-The%20Constitution.pdf>

GOJOVÁ, Alice. 2006. Teorie a modely komunitní práce. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 115 s. ISBN 8073681544.

PARTICIP GMBH. Status of Gender Equality in Tanzania in relation to selected EU Gender Action Plan Objectives. Governance 2017-2019. Helpdesk in Tanzania. [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://europa.eu/capacity4dev/file/126148/download?token=HFVjYrYL>

HAMMELL, Karen Whalley. 2006. Oppression: Powerlessness. In: Perspective on Disability & Rehabilitation. © 2023. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/powerlessness>

HARTL, Pavel. 1997. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 221 s. ISBN 8085850451.

HJELMSTRÖM, Julia. 2017. Feminist perspectives on women empowerment in Tanzania: A case study of why economic development is not enough. [online]. Stockholm (bakalářská práce). Södertörn University. School of Natural Sciences, Technology and Environmental Studies. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1171286/FULLTEXT01.pdf>

JANEBOVÁ, Radka. 2014. Feministické teorie sociální práce. [online]. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-405-2.

KEMP, Simon. 2022. Digital: 2022 Tanzania. datareportal.com [online]. [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2022-tanzania>

KŘÍŽKOVÁ, Alena a Hana, HAŠKOVÁ. 2018. Intersekcionalní přístup ve zkoumání sociálních nerovností. Gender a výzkum. [online] 19(2) [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/editorial_intersekcionalni_pristup_nerovnosti.pdf

KREBS, Vojtěch. 2015. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 566 s. ISBN 978-80-7478-921-2.

LOKINA, R.; NYONI, J.; KAHYARARA, G. 2016. Social Policy, Gender And Labour in Tanzania. [online]. ISBN 978-9987-770-21-2. Dostupné z: <https://esrf.or.tz/wp-content/uploads/2020/06/THDR2017BP-7.pdf>

MASLOW, Abraham Harold. 2014. O psychologii bytí. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál, 317 s. ISBN 978-80-262-0618-7.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. 2013a. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, Oldřich. 2013. Metody a řízení sociální práce. Třetí, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, , 395 s. ISBN 978-80-262-0213-4

MATOUŠEK, Oldřich. 2003. Slovník sociální práce. Praha: Portál. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, Oldřich. 2001. Základy sociální práce. Praha: Portál, 309 s. ISBN 8071784737.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚD. 2010. Diskusní materiál k východiskům dlouhodobé péče v České republice. [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2010. ISBN 978-80-7421-021-1. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/954827/dlouhodob_a_pece_CR.pdf/323265ba-ae34-e2e3-2f47-d39ba3e91872

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Gender a Vzdělání. [online]. ©2013-2017 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/proc-je-dulezite-se-zabyvat-genderovou-rovnosti-v-kontextu>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Stav Genderové Rovnosti A Návrh Střednědobého Strategického Plánu V Oblasti Genderové Rovnosti. [online]. [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/141870-Stav-genderove-rovnosti-a-navrh-strednedobeho-strategickeho-planu-v-oblasti-genderove-rovnosti-v-resortu-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy.html>

MINISTRY OF COMMUNITY DEVELOPMENT, WOMAN AFFAIRS AND CHILDREN. 1996. Community development policy. [online]. Dar es Salaam [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: tan170336.pdf (fao.org)

MINISTRY OF INFORMATION, CULTURE, ARTS AND SPORTS. 2016. Strategic plan: 2016/2017 – 2020/2021. [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.michezo.go.tz/uploads/publications/en1548235487-MPANGO%20MKAKATI%20WA%20WIZARA.pdf>

MINISTRY OF LABOUR, EMPLOYMENT AND YOUTH DEVELOPMENT. 2007. National Youth Development Policy. [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.youthpolicy.org/national/Tanzania_2007_National_Youth_Policy.pdf

MSUYA. Shadrack John. Decline of morality: How does the country pay attention. [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://www.academia.edu/7394116/Decline_of_morality_How_does_the_Tanzania_pay_attention

MURPHY, Kathleen E. 1997. Resolving Ethical Dilemmas. [online]. In: naswma.org [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.naswma.org/page/114>

NARAYAN-PARKER, Deepa. 1997. Voices of the poor: poverty and social capital in Tanzania. [online]. Washington D.C.: World Bank,. Environmentally and socially sustainable development studies and monographs series, 20. ISBN 0-8213-4061-1. Dostupné z: <https://1url.cz/pr61N>

NARAYAN-PARKER, Deepa, PRITCHETT, Lant 1997. Social Development and Development Research Group. Poverty and Human Resources. in The World Bank

[online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://documents1.worldbank.org/curated/zh/183641468776985848/pdf/multi-page.pdf>

THE NATIONAL ASSOCIATION OF SOCIAL WORKERS. 1996. Code of Ethics. [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://naswor.socialworkers.org/Membership/Resources/Code-of-Ethics>

NATIONAL BUREAU OF STATISTICS. 2011. Tanzania Demographic and Health Survey 2010. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR243/FR243%5B24June2011%5D.pdf>

NAVRÁTIL, P. Social Work as a Social Construction. 1998. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 34(1), 37-50. doi: 10.13060/00380288.1998.34.1.05, [cit. 2023-03-1]. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/1998/01/05.pdf>

NAVRÁTIL, Pavel. 2001. Teorie a metody sociální práce. [online]. Brno: Marek Zeman. ISBN 80-903070-0-0. [cit. 2023-02-23]

OLK, Sara. 2019. Female empowerment in Zanzibar. In: borgenproject.org [online]. 1 August 2022. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://borgenproject.org/female-empowerment-in-zanzibar/>

OTHMAN, Mwanajuma Salim. 2020. The Role Of Farming Groups in Improving The Livelihoods Of Women Smallholder Farmers in Zanzibar. [online]. Newcastle University: School of Natural and Environmental Sciences. [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://theses.ncl.ac.uk/jspui/bitstream/10443/5168/1/Othman%20M%20FINAL%20THESIS.pdf>

OXFORD POLICY MANAGEMENT. 2018. Capacity Assessment and Capacity Building Plan for the Ministry of Labour, Empowerment, Elderly, Youth, Women and Children for the Delivery of Social Welfare Services in Zanzibar. [online]. [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/tanzania/media/1436/file/Tanzania-2018-ZNZ-MOLEEYWC-Assessment-Report.pdf>

REDAKCE ŘÍZENÍ ŠKOLY. 2021. Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání je cílem Strategie 2030+. [online]. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/aktuality/rovny-pristup-ke-kvalitnimu-vzdelavani-je-cilem-strategie-2030.a-7669.html>

RIGHT TO EDUCATION PROJECT. 2021. Right to education country factsheet United republic of Tanzania. [online]. [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: https://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/RTE_Country_Facsheet_Tanzania_January_2015.pdf

SANGA, Innocent. 2022. Philosophical Assesment Of Youth Moral Quality In Tanzania In Sixty Years Of Independence. American Journal of Humanities and Social Sciences Research (AJHSSR) [online]. Volume-6, Issue-2, pp-192-197. e-ISSN :2378-

703X. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.ajhssr.com/wp-content/uploads/2022/02/S22602192197.pdf>

TANZANIA WOMEN LAWYERS ASSOCIATION. 2014. Review of Laws and Policies related to gender based violence of Tanzania mainland.. [online]. [cit. 2023-03-16]. ISBN 978-9987-9489-7-0. Dostupné z: <https://www.svri.org/sites/default/files/attachments/2016-07-05/Tanzanian%20review%20GBV%20report%202014%20by%20TAWLA%20TAMWA%20CRC%20TGNP%20ZAFELA.pdf>

SPITZER, Helmut; TWIKIRIZE, Janestic M.; WAIRIRE, Gidraph G., ed. 2014. Professional social work in East Africa: towards social development, povetry reduction and gender equality. Kampala: Fountain publishers, xvii, 398 s. ISBN 978-9970-25-367-8.

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. 2022a. Gender Mainstreaming Strategy and Action Plan for Ccombating poaching and the illegal wildlife trade in Tanzania” project. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-03/Gender%20Mainstreaming%20Strategy%20and%20AP%20for%20IWT%20project%2012-08-2022.pdf>

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. 2022b. Tanzania Gender Equality Strategy 2022-2027. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-03/Revised%20Draft%20GE%20Strategy%2029th%20March%202023.pdf>

UN WOMEN. 2022. UN Agencies Launch a Joint Programme in Zanzibar to Accelerate Women Empowerment. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://africa.unwomen.org/en/stories/press-release/2022/10/un-agencies-launch-a-joint-programme-in-zanzibar-to-accelerate-women-empowerment>

UNICEF. 2021a. Children of Zanzibar. [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://www.unicef.org/tanzania/media/2571/file/Children%20of%20Zanzibar_FINAL.pdf

UNICEF. Education. Education has played a vital role in Tanzania’s development since independence. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: (<https://www.unicef.org/tanzania/what-we-do/education>

UNICEF. 2021b. The Journey of a Child in the United Republic of Tanzania. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/tanzania/media/2761/file/Journey%20of%20a%20Child%20in%20Tanzania.pdf>

UNICEF. Social policy. We aim to reduce child poverty in Tanzania for all children, especially the most marginalized. [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/tanzania/what-we-do/social-policy>

UNITED NATIONS POPULATION FUND. Fact Sheet: Child Marriage. 2015/2016. [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: https://tanzania.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Factsheet_CM_UNFPA_14oct.pdf

UNITED NATIONS. 2015. 5. Achieve gender equality and empower all women and girls. Department of economic and Social Affairs: Sustainable Development. [sdgs.un.org](https://sdgs.un.org/goals/goal5) [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://sdgs.un.org/goals/goal5>

VALDROVÁ, Jana a kol. 2004. Abc feminismu. [online]. Brno: Nesehnutí, ISBN 80-903228-3-2. Dostupné z: http://zenskaprava.cz/files/abc_fem1.pdf

WHITE, Sarah C. 1996. Depoliticising development: the uses and abuses of participation. [online]. *Development in Practice*, 1, s. 6-15. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/4029350.pdf>

THE WORLD BANK. 2022. Tanzania Can Do More to Protect Women and Girls by Urgently Addressing Gaps in Efforts to Combat Gender-based Violence. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/country/tanzania/publication/tanzania-can-do-more-to-protect-women-and-girls-by-urgently-addressing-gaps-in-efforts-to-combat-gender-based-violence>

WORLD BANK GROUP. 2019. THE POWER OF INVESTING in GIRLS: Educating Girls and Ending Child Marriage in Tanzania. 11th Edition. [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/930521548691306669/pdf/134094-NWP-P168241-PUBLIC-TEU-28-01-19.pdf>

Seznam obrázků

Rešeršní strategie	13
Maslowova pyramida lidských potřeb	53
Management rizik – rozdělení	59
Management rizik – specifikováno na projekt.....	62
Ganttův diagram projektu	64

Anotace

Bakalářská práce má v teoretické části za cíl zmapovat a identifikovat fungování ženského empowermentu v rámci komunity na Zanzibaru. Jednotlivé části jsou zpracovány na základě kompilací z odborné literatury a internetových zdrojů.

A v praktické části v podobě projektu je cílem zvýšení empowermentu žen pomocí participace v ženském fotbalovém týmu. V této části bude představen projekt, který se bude zabývat empowermentem v podobě zvýšení soběstačnosti u dívek, budování self-identity dívek a prevence bezmoci, to vše skrze participaci v ženském fotbalovém týmu.

V rámci práce specifikuji a přibližuji témata jako: komunita, komunitní práce, feminismus v sociální práci, sociální kapitál, empowerment, participace, diskriminace, genderová nerovnost, soběstačnost, self-identity, bezmoc.

Klíčová slova: komunitní práce, feminismus v sociální práci, empowerment, participace, diskriminace, genderová nerovnost, soběstačnost, self-identity, bezmoc, Tanzanie, Zanzibar

Annotation

In the theoretical part, the thesis aims to map and identify the functioning of women's empowerment within the community in Zanzibar. The different sections are based on compilations from literature and internet sources.

And in the practical part in the form of a project, the aim is to increase women's empowerment through participation in a women's football team. In this section, a project will be presented that will address empowerment in the form of increasing self-reliance in girls, building girls' self-identity and preventing powerlessness, all through participation in a women's football team.

Within the thesis, I specify and introduce themes such as: community, community work, feminism in social work, social capital, empowerment, participation, discrimination, gender inequality, self-sufficiency, self-identity, powerlessness.

Keywords: community work, feminism in social work, empowerment, participation, discrimination, gender inequality, self-sufficiency, self-identity, powerlessness, Tanzania, Zanzibar